

SIGRID BACKMAN

**FAMILJEN BRINKS
ÖDEN**

HELSINGFORS - HOLGER SCHILDT

RODOLPH BÄCKMAN

FAMILJEN BRINKS
ÖDEN

FAMILJEN BRINKS ÖDEN

HJELPERN

UTGITT AV BOKFÖRLAGET BOKSÄMÅN

SIGRID BACKMAN

FAMILJEN BRINKS
ÖDEN

HELSINGFORS
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

SIGRID BACKMAN

FAMILJEN BRINKS
ÖDEN

HELSINGFORS 1922
HOLGER SCHILDTS TRYCKERI

FÖRORD.

Det står skrivet, att auktorerna skall hålla munnen, då hans verk upplåter sin mun.

Detta fina budord har jag emellertid härmed nöjet överträda, och den lilla orsaken till överträdelsen är den, att jag en gång, vid utgivandet av en blygsam historia vid namn Ålandsjungfrun, fick erfaras, att man på en del kvinnohåll i berättelsen såg något slags partipolitiskt propagandaskriveri.

Då jag emellertid inte tror mig vara i stånd till något så storartat, och då jag inte önskade, att man skulle tilltro mig något mera än vad jag förmår eller ens haft för avsikt att göra, vill jag, då jag nu igen tar mig friheten att berätta en annan historia med besläktat motiv till den förra, för mina ärade läsare förutskicka, att jag inte

alls tycker om politik, men däremot ganska mycket om skapelsens krona homo sapiens. I all synnerhet intresserar mig för närvarande de »små» och mest elementära av släktet, och jag har endast lyssnat på, huru tusende av dem reagerat för tidens och idéernas vindspel.

Den manlige läsaren ävensom den från politisk överretning och allmän sippnet fria läsarinna, vågar jag tillägna denna bok med trygghet och utan förord.

Förf.

...the first ...
...the second ...
...the third ...
...the fourth ...
...the fifth ...

I

...the sixth ...
...the seventh ...
...the eighth ...
...the ninth ...
...the tenth ...

Septemberstjärnorna var tända och fullmånen sken i stilla glans över förstadens gränder. Här och där höjde sig ett naket stenhus ur en rad låga träruckel, mörkt skuggande och brytande den enhetliga bilden. Frostbrända rönnar sträckte sina grenar över åldriga plank mellan de låga husen, och något urgammalt pilträd stod envist kvar invid en nyrappad himlahög stenvägg.

Skomakar Brink i Gökungens gränd numro 17 gick ett slag ut i porten efter slutat arbete. Det kunde tåla att friska opp sig efter tio timmars hamrande, och hade inte hungern svidit i honom, hade han allt gjort en månskenspromenad in till staden. Om blott den förbaskade käringen vetat packa sig hem; det var tids nog nu, när klockan gick på tio. Övertidsarbete kunde hon inte numera skylla på, nu var det ingenting annat, än de fördärvliga väckelsemötena,

som höll henne borta från hemmet till halva natten.

Ilskan som en utsvulten varg stod Brink och höll ögonen på stora allfarvägen, där klingande och skramlande spårvagnar rullade från och till ideligen, ideligen.

Och ungarna sen! Hur flög de inte ute i gator och gränder fritt som himmelens fåglar och visste knappt komma hem ens när krävan var tom. Få se, om Edla inte en gång sku få skörda vad hon sått. En mor sku väl i första rummet sköta sina ungar och där-efter sin religion.

Brink var så hungrig och arg nu, att han svängde helt om och gick in tillbaka.

Nu var det redan tredje kvällen han själv fick sätta på potatisarna. Och så fanns det naturligtvis inte en vattendroppe i hinken, så det var bara att strax ta ämbaret i hand och gå ut till vattenposten på gården.

Människorna var så märkvärdigt tysta i alla vrår denna afton. Endast fåren hördes sakta bräka i formannens stall, och Brink måste rakt gå och se efter, om också hans egna två tackor var inbärgade till natten. Det var visserligen barnens göra att valla och jaga hem fåren, men vem kunde

här vänta större skötsamhet av barnen än av modern heller. Hannes skulle i alla fall få sig ett kok stryk, om han gått och lämnat fåren ute till natten.

Brink ryckte upp den ruckliga stalldörren, och i ett nu var hela den skrämnda fårskocken på benen, och bässar och tackor och lamm trängde sig ut ur stallet rakt mellan fötterna på Brink. Med den svarta bässen i spetsen ryckte de i väg över stubbar och stenar och stannade bums först därborta i fabriksbacken.

Brink stod med vattenämbaret i handen och svor både på finska och svenska. Så lyckligt var det ändå, att ingen av gårdsfolket syntes till. Formansdrängarna hade säkert gått till stan för att se och höra på flickor och hornmusik i Esplanaden. Också tvättstugan nere i stenfoten var redan öde och tom. Inte en enda käring syntes mera vid bunkarna. Och gudskelov för det, så leda och färdiga att göra spektakel av folk, som de voro.

Brink stod en stund på sin trappa och lyssnade. Borta i fabriksbacken hördes barnen skrika och väsnas. Där höll de väl till nu alla, både Hannes och Jalle och flickungen

med. Och Axel satt säkert igen och svettades uppe i paradiset på teatern.

När skomakar Brink slutligen satt till bords i sin ensamhet, lät han sig potatisarna och det brynta fläsket väl smaka. En obeskrivlig ånga av läder, beck och os svävade kring honom och fyllde hela rummet som med en tjock rökelse.

Han hade skjutit undan det rödrosiga kretonnskynket, som delade rummet i verkstad och kök. Han tålde inte denna avskrankning, den var för resten Edlas dumma påhitt. Också dörren till kammaren hade han öppnat på vid gavel. Axels frökenkammare kunde gärna få vädras litet en gång.

Och fläskoset spred sig fritt i alla hemmets vrår, och Brink började småningom känna sig riktigt nöjd och hemmastadd där han satt och spisade. Både hustru och barn kunde nu gärna både vara och fara så långt pepparn växte. Ungkarlens lott var ändå fallen i det ljuvliga, medan en gift mans väg var beströdd med idel törnen och stötestenar.

Men just medan Brink så satt och tänkte kom hustrun hem.

Edla Brink gick raka vägen in i kam-marn, där hon tyst klädde av sig överplag-gen. Hon frågade ej ens efter barnen, fastän ingen av dem syntes inne. Hon såg endast prästen för ögonen, prästen, prästen, och hans röst ljöd i hennes öron hela tiden, hela vägen, allt ännu.

— Du kommer från väckelsemöte, men nu får jag allt lov ändå att göra dig vaken. Brink höjde på rösten. — Var i helsike hade du gömt såsmjölet? Här skall jag sitta och äta kristallklart fläskspad bara för dina religionsgrubblrier.

En skär rodnad brann på Edla Brinks magra kinder, och hon gled sakta ut i köket.

— August, August, om du visste, huru nära vi är den yttersta dagen. Du borde allt höra pastor Andersson, du.

— Dra åt skogen med dina pastorer. Brink stack en hel potatis i munnen.

— Vänta, vänta, August, en gång kommer din tid också.

Brink strök ett tag sin skäggiga mun på skjortärmen, ögonen glimmade till i hans mörka skomakarfyfisionomi.

— Ids int prata, Edla. Den yttersta finns inte alls, därför att det finns en evig-

het. Ånej, Edla, inte ska du låta prästerna purra dig. Sir du, August Brinks huvud kollrar man inte bort så lätt.

— Den saken har ingenting med huvudet att skaffa, det går genom hjärtat, upplyste Edla.

Brink hade just stuckit en het potatis i munnen och fick därför inte strax orden ur sig, och hela resonemanget mellan makarna Brink blev nu avbrutet, då två av pojkarna stormade in.

— Oj je! Fläsk och potäter! Jalle var stormhungrig, slängde av sig mössan och bänkade sig strax till bords.

— Vems kläppar hade släppt fåren ur stallet. Jag hade ett sabla bråk att för andra gången jaga in dem från fabriksbacken, sade Hannes, där också han redan satt till bords och just högg gaffeln i den största potatisen han kunde upptäcka i det väldiga stenfatet.

Skomakar Brink såg inte just vänligt på Hannes, och han erfor just nu en stark lust, att prygla upp honom en smula för hans omtänksamhet.

— Hur slevar du såsen i dig, pojke. Lär dig äta som folk, sade Brink, medan en ski-

nande klar flottkristall föll som en tår på hans eget blårandiga skjortbröst, när han självsäkert förde kniven till munnen.

— Varför sitter inte morsan med till bords, undrade Hannes.

Ingen svarade något.

— Sägen nu, varför inte, frågade också Jalle.

— Vad är det ni pratar där, sade Brinkskan nu, utan att se åt sidan ens. Hon tänkte just på det som pastor Andersson sagt om återlösningen och sen detta underliga om synden mot den heliga ande. Edla Brink höll på att sätta kaffeklarning i tekannan, när tankarna så helt regerade henne.

— God afton! ljudet nu i dörren, och Axel, äldsta sonen, steg in. En välpressad kostym, hög stjärkrage, och en äkta ljus Borsalinohatt på huvudet, se där Axels stolta, självförvärvade mundering.

— Vad ni har os härinne! Axel vädrade med näsvingarna och lämnade dörren till förstugan att stå öppen.

— Du stänger dörren nu bara utan vidare krus, det drar ju för fan, brummade fader Brink.

Axel stängde motvilligt dörren och gick

raka vägen in i kammaren. Han var djupt medveten om sin ställning som familjens mest bildade medlem. Långsamt klädde han av sig framför spegeln, varefter han ägnade alla de avdragna plaggen den ömmaste vård. Han opererade med byglar både upp- till och nedtill i benkläderna, och kängorna smorde han in med en mild kräm. Uppe på tinnarna av birongsspeglern ställde han kragen, kravatten och den silkeslena huvudbonaden, och gunåde den som gick och rörde något. Han tänkte strax på Ragna; Ragna som alltid sku fingrera.

— Var har ni Ragna så här dags, ropade han utåt köket.

Och nu vaknade Brinkskan upp. — Är hon inte inne hos tant Malén? Där är hon ju varje kväll.

Jalle fick order att strax gå och hämta hem henne.

Jalle, som ätit sig stinn och mätt, var riktigt styv på benen, när han nu skulle springa till tant Malén, men det dröjde likväl inte länge innan han var tillbaka igen, men utan Ragna. Tant Malén sov redan, och han hade bultat på hos alla familjer i gården, men ingenstädes fanns Ragna.

Utan ett ord kastade Edla Brink nu en duk över axlarna och gick själv ut att söka flickan.

Månen hade gömt sig bakom en molnvägg och Gökungens gränd var svart som en avgrund. Brinkskan snubblade gång på gång mot stenar och brädstumpar, som kastats kring från det närbelägna stenhusbygget, och pastor Anderssons predikan höll på att helt fördunsta ur hennes tankar, där hon halvsprang genom de mörka gränderna.

Spårvagnarnas surrande då hade tystnat, och ljusen släcktes småningom i alla gator och gränder.

Andtruten stod hon äntligen vid fabriksbacken, som bredde sig ut för henne alldeles öde och tom. Endast en kvarglömd docka låg invid den stora vattenpölen och stirrade rakt in i den vida, mörka natthimmeln.

Brinkskan måste sätta sig ett ögonblick, benen darrade under henne, och hon fick en svår hostattack. Men hon tvang sig snart upp igen, och började genomsöka hela backen, och hon ropade barnet vid namn, högt och ångestfullt åt alla håll.

Men intet spår av flickan var att finna,

och det var nu endast att skynda hem igen och skicka ut Axel och höra åt hos polisen.

Edla Brink ville emellertid inte komma ur fläcken, hostan och andnöden grep henne svårt, och med ytterlig möda släpade hon sig slutligen hem.

Bakom det rosiga skynket låg Brink redan och sov i utdragssoffan. Också Hannes och Jalle hade krupit till kojs uppe på sin präktiga lave, som Brink för trängselns skull timrat åt dem högt inunder taket i en vrå av rummet. Men inunder stod Ragnas säng så tom och olycksbådande.

Edla Brink sjönk ned på en stol, skakande i hela kroppen av ångest, oro och självförebråelser. Att få liv i Brink, när han insomnat, visste hon vara en omöjlighet, och hon ropade på Axel.

Axel satt inne i kammaren vid det runda soffbordet och skrev brev till en flicka. Han hade kavlat upp skjortärmarna och knäppt upp den urvuxna halslinningen, men ändå ville det inte riktigt taga fart med skrivandet. Det var för resten inte någon lätt sak att på papper giva ett fullödigt uttryck för sina känslor. Gång på gång strök han sitt

amerikanskt benade hår, synade noga sina naglar, bet i pennskaftet, men rakt ingenting ville flyta ur pennan. Ragna hade också farit av med ordställarn igen, eftersom den inte syntes varken på birongen eller på kommoden. Den sabla ungen hittade då aldrig passligare saker att leka med.

— Axel, skynda dig, manade modern på honom, skynda dig för Guds skull till polisen.

Axel slängde något otåligt pennskaftet ifrån sig. — Den sabla ungen, om hon fallit i vattenpölen eller om zigenarsällskapet rövat henne. Stryk skall hon emellertid ha, när hon kommer hem.

Axel började klä på sig, och det gick helt kvickt och slarvigt tillväga, alldeles mot vanligheten.

Förstudörren smällde redan igen efter honom, och Edla Brink hörde, huru han sprang därute över den gropiga gårdsplanen.

Axel var ändå en hel karl med sina sexton år. Med Brink var det just inte mer bevänt än med småpojarna. Ingen åga hade han just för annat än för brännvinsflaskan och ölbuteljerna.

— Den flickan, den flickan, klagade Brinkskan igen och gömde ansiktet i händerna.

Vid midnatt återvände Axel, men också han utan att ha funnit något spår efter sin förrymda syster.

Alldeles utom sig kastade Edla Brink duken på axlarna och gick ut att lyssna och söka i gränderna igen.

Men Axel klädde av sig och lade sig i sin mässingsbeslagna järnsäng i kammarn. Somna kunde han likväl inte. Månen sken in genom kammarfönstret, och väggen med fotografierna ovanför soffan badade i förklarad ljus. Där var de allesamman med farsan och morsan, och Ragna satt i farsans knä med hårtofsen rakt upp till väders, och hon såg både rädd och morsk ut tillika. Den sabla ungen, om hon ramlat i vattenpölen eller om zigenarpaket tagit henne. Med de misstankarna somnade Axel.

Men Edla Brink gick ut och in, ut och in, ända till morgontimmarna.

Lampan brann i förrummet. Pojkarna kollrade och pratade i sömnen uppe på laven, och Brink såg ett tag yrvaket upp.

— Du hör allt ännu till de väckta, ser

jag, lägg dig för fan och släck lampan, muttrade han.

— Vi hittar ju inte flickan ingenstans, klagade Brinkskan.

— Vilken flicka? Jasså vår flicka. Vem ber dig springa på väckelsemöten.

Brink vände sig på andra sidan och sov redan i fullt kör igen.

Edla Brink brast i sakta gråt. Brink var nu engång sådan han var, man rådde inte på honom. Men nu vände hon sig i en brinnande bön till Herren. På knä låg hon länge inför Herrens ansikte, och börens mäktiga ande var när henne, då hon bad om nåd och skydd för det förvillade barnet.

Och då var det som en droppe av Guds frid fallit i hennes hjärta, och hon gick att söka en stunds vila och somnade slutligen fullklädd på bädden.

Men lampan lät hon brinna, och den lyste som en klar stjärna hela natten hos skomakar Brinks.

I morgongryningen kom Ragna Brink emellertid hem. Lugn och trygg och ätande en god smörgås satt hon på en poliskonstapels starka arm och blickade något förundrad ned på sina föräldrar och bröder.

Men hon hade slagit sin familj med sådan häpnad, att ingen ens kom sig för att utfråga ordningsmannen. Han avtackades endast på det innerligaste av den i tårar badande Brinkskan, och sen han avlägsnat sig, bröt Brink själv ett ris från sopkvasten och förevisade det för flickan. Och Axel gick och nöp henne i söthåren med den högra handen, men med den vänstra stack han ett sockerbröd i hennes förklädesficka.

Och småpojkarne tacklade ner från sin lave, nakna om låren och vilda i håret, och de betraktade Ragna med skadeglädje, dock blandad med en smula hemlig beundran. Att hamna i polisens klor och få en fin smörgås och bli hemburen på morgonen, det var ändå ganska stiltigt, nästan som på Levis.

Men Ragna sade just ingenting till alltsammans. Hon förteg sina äventyr. Och hon såg på sina föräldrar och bröder med en outgrundlig blick, stack sina smutsiga fingrar intill roten av den svarta hårtofsen, som prydde hennes femåriga hjässa och skrapade sig.

Och familjen Brink kunde så småningom åter gå till sina dagliga sysslor.

Det var en midsommarafton, och alla i den lilla gården vid Gökungens gränd rustade sig till en lustfärd ut i naturen. Forman Siivolas roddbåt rymde tjugo personer, så det fanns gott om platser för allt gårdsfolket.

Också Brinkens skulle med, och Edla Brink stod just och packade och ställde kanner och korgar i ordning. Hon var så trött, att knäna sviktade under henne, och hon måste gång på gång sätta sig och vila en stund mitt under stöket. Huru hade hon ej väntat på en stilla helgdagsro i hemmet, med en björk invid sängen och Guds ord till betraktelse och vederkvickelse. Men ut måste hon, med måste hon, det hjälpte ej annat, för barnens skull. De hade ju talat om den stora färden redan i veckor, med själ och anda hade de levat med, när karlarna lap-pade och tjärade båten. Så det var inte

värt ens för en dödstrött att störa deras fröjd och sommarens största händelse.

Ragna sprang ut och in, ut och in, hon hade också så rysligt mycket att styra om. Dockbarnen sku med, korgen sku med, alltmöjligt sku med.

Småpojckarna var oerhört uppsatsade, där de karlaktigt just ställde sina fiskegrejor i ordning. Hannes visste med säkerhet, att man fick mörtungar vid Kuddholmen, men Jalle tänkte i hemlighet på halvmeterslånga gäddor.

— Ni låter bli att samla allvärldens bråte med er, pojckungar, sade Brink, där han stod och lindade in ett dussin ölflaskor i tidningspapper. — Inte får man spiggar ens på Kuddholmen, allra minst på Johanneaftonen, när det vimlar av folk och kaffe-pannor utmed stränderna.

— Låt dem då ta vad de vill, sade Edla Brink och satte sig ned att vila en stund. Hon anfölls av en så envis hosta igen, att svetten stod henne ur pannan.

Mitt i allt stöket kom Axel hem. Man hade väntat honom ända sen middagen, men övertidsarbete hade hållit honom kvar vid tjänsten i senatstryckeriet.

Och nu hade Axel helst gått sina egna vägar på helgdagskvällen, men då han tidigare lovat följa med föräldrar och syskon, ville han stå vid sitt ord och började därför strax putsa och klä opp sig. Ingen yngling i världen kunde ha så välpressade plagg som Axel Brink. En blomma i knapphålet och en näsduk av brandgult siden, som kokett stack upp ur fickan, fulländade elegansen.

— För fargin, lite mindre hinner till, herr senator, sade Brink och slog sin gamla bruna slokhatt på den borstiga skomakarluggen.

Tomhänt stegade fader Brink så i väg, lämnande hustrun och barnen att släpa på hela packningen.

Och småpojkarne bar så ögonen var runda i huvudet på dem och de unga armarna tänjdes ut och alla senor redan tidigt spändes och stärktes. De var för resten livade att bära vilka bördor som helst just nu. Ragna blev till och med bjuden att sitta som ryggpåse på Jalle, men hon avslog saken efter ett ögonblicks tvekan och höll sig hellre till Axel, som var innehavare av en ansenlig påse med godsaker.

När Edla Brink slutligen hade alla bar-

nen med korgar och pytsar utom dörren, och hon skulle sticka sin gamla hattskrapa på huvudet, var hon så förbi, att armarna darrande föllo utmed sidorna, och hon måste sätta sig ned igen och vila en stund. Att lukta på slagvattenflaskan hjälpte ej stort. Det var bara att spänna viljan till det yttersta, och upp reste hon sig igen, gick och släckte ut den sista branden i hällen och sköt för säkerhets skull luckan till. Fikuskraken på fönsterbrädet kunde hon inte heller lämna ovattnad, fastän Malénskan redan stod utanför förstudörren och skyndade på henne.

— Vi hinner ju inte med de andra, ropade Malénskan.

Inte en skymt av barnen och karlarna syntes numera, och Malénskan ämnade börja halvspringa med sin sjuliters kaffepanna och allt vad den rymde av porslinskoppar och sockerstrutar. Men då hon märkte huru blek Edla Brink såg ut, där hon sakta skred fram med en vit fjäderkudde på armen, hejdade hon sig.

— Det är skralt bara med hälsan, ser jag.

— Skralt, skralt, upprepade Edla Brink, men försökte småle ändå.

— Kanske jag tar dynan, föreslog Malénskan. — Det kostar tillräckligt på för en sjuk redan att gå tomhänt. Edla Brink gav kudden åt Malénskan med en tacksam blick.

— Bara vi inte får regn på nacken, det är ostlig vind. Men det är så varmt ändå, så vattnet knappt väter, och på Kuddholman får man alltid skydd under albuskarna, pratade Malénskan och var hela tiden ett par tre steg före Edla Brink. — Si, det är ändå som det riktigt sku höra till reljon, att vara ute i Guds fria natur om Johannenatten. Om karlarna bara kunde låta bli att plöra. Inte för att jag är orolig för Malén, si han vågar just inte numera ta någonting för de där bränningarna i bröstgropen. Men Siivola är en duktig fyllkaja.

— Och ändå vår far, suckade Edla Brink sorgmodigt.

Det vimlade av folk i alla gränder och på alla platser. Allt vad liv och anda hade tycktes draga ut att fira midsommarnatten. Det bars och det släpades på bylten och korgar, och Malénskan fick slutligen i trängseln på båtbron en betänklig buckla i sin kaffe-panna. Orsaken till olyckan var en karl som bar ett båtrodor under ena armen och

en brännvinskagge under den andra, men som ändå inte kunde hålla balansen.

— Det var ändå för tidigt, att ha kaggen tom, menade kvinnorna med arga ögonkast. Ingen kokkobraza var ju ens tänd ännu.

Därborta vid yttersta ändan av bron låg båten med folket från Gökungens gränd och väntade, och när Fredrika Malén och Edla Brink äntligen nådde fram, blev de påskällda både på skämt och allvar för sin långsamhet.

— Men hur i hjärtandes har ni kunnat komma ner här, sade Malénskan och stod och såg något rådvill ned i båten, som låg och smågungade, ett par meter lägre än bryggan.

— Kasta hit bara alla bördor, korgar och pannor förut och sej själv efter, här finns armar som tar emot, sade Brink riderligt, där han bekvämt placerat sig i aktern. — Si så, sinatorn är god och tar emot kvinnfolket.

Axel Brink stod emellertid artig och färdig att hjälpa, redan innan fader Brink hade öppnat munnen, och Malénskan hoppade just ned i båten med ett skri.

Men mor Edla stod där så blek och mager, att Axel helt hastigt tog och lyfte henne ned i båten.

— Är inte Axel för klen ändå att lyfta så där, sade kvinnorna, och alla sågo menande bort på den bastanta Brinken, som inte rörde en fena, bara satt och kommanderade.

— Det var något det, sade Axel endast och rätade på sin halv vuxna gossgestalt.

— Han är så kvick och färdig till allt, vår Axel, sade Edla Brink och drog mödosamt efter andan.

Men så var då alla ombord. Siivola tog fram sin dragharmonika och stämde upp »Lugn vilar sjön». Två par åror doppades lätt i vattnet, och den fullastade båten gled långsamt ut från bryggan.

I fören satt Brinkens småpojkar och spejade med lysande ögon ut i den ljusa natten, där Kuddholmen glänste i fjärran som en riktig indianö.

I aktern satt Brink och höll sin lilla dotter Ragna om livet. Och skörtena av fader Brinks gamla bonjour hängde över bord och släpade så älskeligt på vattenspegeln.

— Styr då för tusan, mästar Brink, och

var inte så jädrans bekväm, sade en av roddarna, som drog på den tunga lasten i sitt anletes svett.

— Låt gå bara, menade Brink. Till Kuddholmen kommer vi tids nog. Vem far gin tror ni styr om Johannenatten.

*

Och till Kuddholmen hade folket från Gökungens gränd kommit, och de hade intagit ett helt buskage vid stranden. Som en hel gräshoppsvärm hade de skrämt bort älskande par och ensamma drömmare från albersåerna.

Barnen skrek och skrattade och slog kulterbyttor i gräset, och de hade en rasande aptit.

Och så fisken nappade i den välsignade Johannenatten. Jalle hade redan fått sju tretumslånga abborrar, som skulle kokas i den gemensamma soppgrytan.

Malénskans sockrade pannkakor prisades högt av alla. Till och med Brink, som var kinkig med maten, höll ett lovtal över dem, sen hans tunga blivit smord med några kaffe-norror.

Och talet och pratet fördes sen in på mångahanda saker.

Siivolas inneboende ungtkarl, smedlärlingen Mikko Virta, känd som den värsta socialist, fann tillfället synnerligen lämpligt att missionera litet i den stilla sommar-natten.

— Här ser ni, huru lyckliga vi känner oss alla vid den gemensamma soppgrytan.

— Inte ska Mikko här börja predika sina läror igen, sade vaktmästaränkan Lina Elv, som jämte sin dotter Elvira deltog i utfärden. Hon var en sann dyrkare av statskyrkan och hatade uppriktigt allt och alla, som på något vis angrep dess idéer.

— Inte är det mina läror, sade Mikko Virta, det är allt större karlar, som kommit opp med socialismen.

— Nåja, utrikarena hittar nu på allt toktigt, stack Malénskan fram. Inte ska Mikko låta blanda bort sej med sådant. Mikko är alldeles för ung till sådant huvudbry.

Mikko Virta smålog. — Vi har nu 1904, men vänta, efter tjugo, trettio år får vi se, sade Mikko och såg bort över Kuddholmsfjärden.

— Var är det de riktigt funnit opp de

lärorna, frågade Edla Brink sakta, där hon satt blek och tänd insvept i en filt.

— I Tyskland, svarade Mikko stolt.

— Aldrig kommer de irrlärorna ändå att slå rot här i Finland, menade fru Elv. — Vi är allt stadigare folk än tyskarna.

— Ja Gud bivare oss för allt sådant. Men får det inte lov att vara mera pannkaka, sade Malénskan.

— Tackar allerödmjukast, sade Brink och tog med välbehag för sig en sockrad bit igen. — Men vad är det ni har för dispyt, ärade fruar.

— Om socialismen, vet jag, svarade fru Elv.

— Jädrans fruar, vad ni har blivit bildade. Men den gubben tror jag ändå aldrig kommer att gå, sade Brink, medan han mumsade på sin pannkaksbit. — För si, den ena vill ha en rejel fläskstuvning, medan den andra tycker om kalvfrikassé, och det blir aldrig smakligt, att koka de rätterna i samma gryta.

— Nej, hör nu, nu ska vi sjunga, sade Siivola, det är inte så ofta Johanne. Och så stämde han opp, mjukt som första älskaren, »Tuoll' on mun kultani».

Ragna Brink lämnade de andra barnen och kom fram och begapade farbror Siivola med andakt och stor förtjusning. Men när sången var slutsjungen, blev hon till straff härför infångad av farbror Siivola och, o ve, pussad mitt i ansiktet.

Men Ragna torkade åter helt hastigt sina kinder på förklädet och sprang bort till de andra barnen igen.

— Vad det ändå är roligt med män som kan sjunga, sade Edla Brink sakta till Siivolas hustru. Edla Brink hade fått litet färg på kinderna och satt litet rakare. — Ur Brinken kommer då aldrig en ton. Hals har han ju nog, när han är trakterad, men sjunga kan han inte.

— Siivola har varit sångare alltifrån ungdomen, upplyste hustrun. Det ligger också litet sångkonst i blodet hos honom. Hans farfar var klockare i Sysmätrakten.

Malénskan satt nere vid stranden och gjorde upp eld under kaffepannan. Hon kunde inte längre hålla räkning på hur många pannor hon kokat. Kaffet gick ju i alla om Johannennatten. Karlarna drack, barnen snålades jämt och ständigt, och kvinnfolket drack ju sina sjuttio sinom sju koppar.

När Malénskan emellertid åter kom upp från stranden med sin rykande panna, såg hon Brink redan ligga i gräset med en tidning över ansiktet, och hon hörde att han snarkade litet.

— Kors i jess, August han orkar int mer säj flaskon heller, skrattade Malénskan.

— Gud vare tack och lov för det, viskade Edla Brink. Han var ju helt resonlig och måttlig i dag.

Också Malén och Siivola sågo nu ut som om de börjat tänka på att taga sig en lur. Och barnen hade somnat, den ena här, den andra där under albuskarna, strax efter det de försäkrat, att de skulle vara uppe hela den roliga natten.

Någon av kvinnorna frågade efter Brinkens Axel, som inte syntes till. Och Mikko Virta och drängpojkarerna tycktes också vara försvunna. Åtminstone kunde de inte upptäckas i den närmaste omgivningen.

— Si, det ska kantänka sökas efter brudar redan, sade Malénskan. Men de må bara akta sig för knivhuggare och fyllbultar där på andra sidan sundet.

Och kvinnorna vakade och drucko sitt

midsommarnattscaffé, och göken ropade flitigt bortom Kuddholmsfjärden.

Edla Brinks ögon var stora och vakna. — Ser ni solen, viskade hon. Och så hostade hon så det skar i hjärtat på de andra kvinnorna.

— Den är som en brinnande glasboll. Men går den nu opp eller ner, undrade fru Elv.

— Opp opp, går den, försäkrade Malén-skan.

Skomakar Brink hade en av sina långvarigaste supperioder. Han hade varit borta från hemmet i flere dygn å rad, och ingen av familjen fick reda på var han fanns, huru de än rände och hörde åt hos bekanta skomakarfamiljer, på krogar och lönnkrogar.

Kunderna sprang alltjämt och ville hämta sin skoplagg, och Edla Brink fick stå till svars för allt och visste inte längre, om hon skulle ljuga eller säga sanningen rent ut. Och somliga av kunderna bamlade och hotade och överöste henne med ovett, andra beklagade henne och lovade ännu vänta någon dag.

Ängslig och tyst gick hon så och sysslade i köket och kammarn, men fick intet arbete riktigt att gå. Också den svåra hostan hindrade henne i mycket, och hon rådde just ej numera på något arbete utomhus. Platsen på skradderiverkstaden hade hon redan känt sig tvungen att lämna.

Sällan gick hon heller numera till väckelsemötena för den långa och besvärliga vägens skull. Men Kristi tros underbara gåva hade hon likväl mottagit på de första väckande sammankomsterna, och den behöll hon som en stödjande, kraftgivande trollstav i sin svaga hand. Och med lugn och jämnmod, ja, nästan med glädje såg hon rakt fram mot den port, som människorna kalla döden.

Det var kväll, och klockan slog nio, när pojarna stövlade in. Inte hade de hittat fadern varken hos Flinkströms eller Hastbergs eller på Musta-Maijas krog. Och nu var de för resten så hungriga, att de struntade i alltsammans. Hannes slängde en färsk tidning på bordet, den enda som blivit kvar av hela den stora bunten han skrikit ut under eftermiddagens lopp.

— »Skitun» går bäst utav alla, sade Jalle eftertänksamt till sin broder, där han satt och slet upp de trassliga kängsnörena.

— Den har också mesta pappre, menade Hannes.

— Ja, och så står där vad de visar på

Levis, och så finns där alla lediga springpojksplatser.

— Och om de kejserligas resor, och om huru många graders feber kungarna har och allt sånt där, tillade Hannes.

— Äten nu, sade Brinkskan och ställde fram mat på bordet. Därpå tog hon tidningen och började tyst läsa i de dödas spalter.

Och maten tystade munnen på pojkarna, och Ragna sov i sin säng, och det var helt fridfullt hos Brinks.

Också Axel kom nu hem efter slutat arbete. Han var mycket tyst, frågade endast om fadern ännu ej var hemkommen. Han började strax draga av sig arbetskläderna, sedan han stuckit en liten lakritspipa i Ragnas Abc-bok. Han tyckte om att driva lite gäck med flickan, som aldrig glömde att om kvällen uttala sin önskan till den värpande tuppen, sen hon märkt, att denna bön alltid gav resultat, medan en bön till Gud alls ingenting bragte i dagen. Och Axel värpte lakritspipor, sockerbitar, solrosfrön, färgpennor, allt efter råd och lägenhet, och Ragna behöll tron på en god och mystiskt verkande kraft inom hemmets dörrar.

Axel stod emellertid nu naken till midjan och tvättade sig. Med stor noggrannhet utfördes tvagningen. Öronmusslorna, hårrötterna, allt fick sin grundliga intvålning.

Jalle satt något förundrad och iakttog sin älsste broders grundlighet vid den obehagliga förrättningen, och han märkte härvid, huru skarpt nyckelbenen avtecknade sig på dennes magra, hastigt uppväxta kropp. Och Jalle var dristig nog, att uttrycka sina innersta tankar i ord.

— Axel blir aldrig annat än fjädervikt, ska ni få se. Men efter fem år är jag i tungviktsklassen liksom Murto. Oj je, ni sku sitt på Levis.

Jalle gjorde några konstiga vridningar på armarna.

— Vad säger Jalle, vill du, att jag skall tvätta halsen på dej, mumlade Axel ur tvållöddret.

Jalle fann det nu rådligast att fort tackla upp till sin sovplats på laven, och Hannes följde honom i spåren, tyst och trött efter det myckna tidningsskrikandet och de många potatisarna.

Något litet hördes småpojkarerna ännu väsnas däruppe, men sen var allt tyst.

— Han blir nog borta i natt också, sade Brinkskan trött och lade ifrån sig tidningen.

— Ser så ut, menade Axel och började äta litet, tog tidningen och ögnade samtidigt genom utrikesspalterna.

Därborta i Amerika tycktes det bli bättre tider nu igen. Detta var allt något också för en tryckerilärling att tänka på. Att en gång i världen få ihop så mycket, att man kunde skilja åt hela boet och lämna fadern åt sitt öde och superi, det vore ändå något, tänkte Axel mellan raderna.

Edla Brink sysslade tyst och fundersamt borta vid spisel. Hon hade visserligen redan anbefallt sig med kropp och själ i Guds hand, men hennes hjärta var ändå djupt bedrövat för barnens skull. Och hon sade nu stilla till Axel:

— Ifall jag snart går bort härifrån, skall du be Malénskan tvätta åt er och hjälpa er. Malénskan är ju en god människa. Från begravringsringen får du sen lyfta femhundra mark. Morbror Alexander har brevet i pant för hundrafemtio mark, du vet ju.

Axel vände nervöst på tidningen. — Varför tala om sådant nu, sade han plågat.

Har du ätit honungen jag hade med mig hem?

— Ingenting smakar mig längre, sade Brinkskan sakta.

— Men du måste äta den, förklarade Axel myndigt och lade tidningen ifrån sig. Den är bättre än starka mediciner och hjälper bättre. Men nu skall du lägga dig och inte sitta uppe och vänta längre.

När Axel gått in i kammarn, släckte Edla Brink lampan, och i bekymmer och oro lade hon sig på täcket.

*

Vid tvåtiden väcktes alla av ett förskräckligt oväsen. Det var Brink, som skrek och skralade ute i gränden, där två gesäller ledde honom hemåt på den knaggliga vägen. Och gesällerna var glada och sjöng lustiga visor, men mästar Brink bara svor och såg ut som hinonde själv i ögonen.

Och månen, vår Herres tåliga nattlampa, sken klar och stilla och lyste både onda och goda fram på vägen.

Axel hade vaknat och stod redan i fönstret och gav noga akt på de tre nattvandarna.

Det tycktes arta sig till slagsmål därute.

Den ena av gesällerna hade nu också börjat vända avigsidan utåt. Han svor på finska, så r-ljuden spärrade kring honom. Också den andra började se hotfull ut. Han knöt nävarna under näsan på Brink och förbannade allt vad svenskar hette och bad dem dra åt fanders från hela landet.

Men då gav Brink honom ett väldigt knytnävsslag mitt i ansiktet, och han svor fasansfullt på båda inhemska språken.

Och i nästa stund blänkte en kniv i mån-skenet.

Axel skyndade ut. Vigt, som en utlörd clown, vred han kniven ur gesällens hand och lät den försvinna i mörkret. Och man brottades och slogs en stund med blotta nävarna.

Med endast en skråma på halsen kom Axel ur tumultet. Men hängslet hade brus-tit över skuldran, och skjortärmen var illa sönderriven.

Skränande och hojtande fortsatte de främmande dryckesbröderna sin väg.

Men Brinken följde tätt i hälarerna efter Axel in i förstugan. Och nu sku Axel allt få veta, vem som var herre i huset.

— Åhå, tror du du är förmer än far din. Tvätta du dej, och skålla du dej och gör dej fin i ögonen, aldrig blir du förmer än far din, ånej fast fritt du sitter i sinaten. Och opp och hopp, hopp, hoppa nu alle man, skrek Brink och slog näven i bordet, så kär-len klingade och skramlade.

Yrvakna klättrade småpojarna ned från laven. De visste ej, om det var morgon eller kväll, och huru alltsammans riktigt förhöll sig. Men att det var strid det gällde, det sågo de strax på de krossade kär-len och på faderns vilda ögonkast. Och de sågo, hur modern satt och grät och hur Axel var blos-sande röd om kinderna. Och utan vidare störtade de sig ut i striden. För de grå-tande, för de svagare, för det rätta gällde det nu att slåss.

Som vampyrer klängde de sig fast om faderns armar. — Slå krokben, slå krokben, skrek Jalle. — Fort Axel! Som Murto, vet du int tungviktsknycken. Fan anamma!

Skomakar Brink stod emellertid oom-kullrunkelig, och det var inte utan att han småningom drog en smula på smilbanden. Så tog han först Jalle i nacken, smällde ho-

nom på blanken och lyfte honom upp på laven, och likaså förfor han ock med Hannes.

— Egna ungarna! fnös Brink. Han blev ändå något förbryllad och nyktrade till betydligt.

Och han började gå av och an med händerna i byxfickorna.

— Där har du pojkarna dina nu, Edla. Så har du fostrat opp dem. Till riktiga kalkontuppar.

Edla Brink satt tyst med handen tryckt mot ena skuldran, som just ansattes av häftigt styng.

Men Brink gick fortfarande av och an på golvet.

— Se så, sade han slutligen och stannade, nu kan det vara nog. Har du något saltigt, Edla.

Tyst och undergivet började Edla Brink ställa fram mat på bordet, och Axel gick lugnad in i kammarn, jämkande på sina brustna byxhängslen.

Och tyst satte Brink sig nu till den ensamma nattliga måltiden. Men att egna ungarna flög på honom, det kunde han ej förglömma. Det gick ändå för långt, det.

Men just när han vridit nacken av en

silverblank saltströmming och skulle sticka den i munnen på sig, hörde han huru flickungen öppnade sin näbb, där hon stod på täcket i sin säng under pojkarnas lave. Och hon stod med händerna knutna om näträcket och såg på Brink med stora nattvakna ögon.

— Ni heter pöbel, sade hon. — Alla, som slår varandra där — hon pekade på sin egen oansenliga bak — heter pöbel. Min skolfröken sa.

— Under täcket med dej, din nattuggla, röt Brink. Han tålde inte nu, att några ögon sku se så där på honom.

Ragna blev rysligt rädd och dök strax under täcket.

Brink satt och slog pliggar i stövelklackar och förde ett hyggligt leverne igen. Uppriktigt och av hjärtat förbannade han superiet. Både klockan och plånboken blev ju ohjälpligt bortstulna under den senaste resan. Och ångern gnagde hans hjärtrötter, men han yppade just ingenting därom för någon. Då och då måste han dock utösa sin själs plåga för hustrun, men det tog vanligen form i en skvätt ovet.

Edla Brink hade emellertid blivit alltmera mager och skugglik. Hon värmdes sina händer vid spisen och tycktes ibland stå och blicka rakt in i en annan värld. Brinken ordinerade endast duktigt med smör i kaffet och hett sirapsvatten på. Nog kunde vem som helst bli hängsjuk, om man inte förstod att kurera sig.

Brink hällde en nypa pliggar i munnen. Det gick så behändigt att få dem i fingrarna sen en efter en.

— Oj, oj, August, om du visste, vad en sjuk kropp lider. Men en gång frälsar Herren oss alla både till själ och kropp genom döden. Jag är mycket trött, men jag är glad ändå, därför att Jesus har kallat mig.

— Vare nu huru som helst, men tarmen skall ha sitt. Tarmen skall ha flott. Tarmen är motorn i hela maskinskrället. Frälsning och vila, ja det får vi nog sen alla både ilaka och beskedliga, när vi inte mer orkar vara varken det ena eller det andra. — — Du talar om Jesus. Brink tog pliggarna ur munnen för att bättre få sagt, vad han ville säga. — Vet du vad Jesus var för en man?

— Vet *du* det, August, frågade Brinkskan.

— Jo, sir du, Jesus var en som vågade tala rent ut, som måste tala rent ut, fast live sku stryka med, sade Brink. Såsom det också gick. Och till det andra kunde han ställa sina ord så, att det bet på så in i saakuli både på kungar och annat folk. För det mesta blev dom ju rasande och hatiska och förbannade hans lära, som ställde opp och ner på rätt och orätt. Och de som höll med honom, de fick bara sjunga och läsa sina böner i smyg i källarvalven, om de ville

behålla livet. Men många lär också de varit, som öppet bekände och offrade sig. Och sir du, det var mod det. Och modet är det enda adelsmärke en människa kan ståta med här i världen.

Brink hällde åter pliggarna i munnen och började flitigt hamra på lädret.

— Jesu Kristi kärlek är det enda och största, och ingen kan förklara det så som pastor Andersson, sade Edla Brink orubb-
ligt.

— Nå ja prästerna, de har nu babblat på i tvåtusen år, men inte har människorna blivit varken bättre eller sämre för det, mumlade Brink med munnen full med pliggar.
— Men har du kaffe kvar där i pannan?

Edla silade den sista skvätten ur pannan och gick tyst och ställde koppen och sockerskålen på verktygsbordet. Och ingenting vidare blev nu sagt i dessa trosfrågor mellan makarna Brink, ty deras dotter Ragna kom indansande med sin docka och hon sjöng så gladeligt:

Backus ler, Backus ler,
när han vackra flickor ser.

En skär rodnad steg upp på Edla Brinks magra kinder, hon andades häftigt och tungt och tog ned björkriset från hällkransen. Och nu satte hon ut sina sista krafter och lät sin dotter smaka riset. — Vem lärde dej?

— Jalle. De sjunger så på Musta-Maijas krog, tjöt Ragna, och hon gav sin mor en riktigt ond blick, när hon slapp lös.

Brink drog litet på munnen, och så sjöng och brummade han i sin tur:

Ragna ber, Ragna ber,
slå ej snälla flickor mer.

Ragna såg noga på fadern, och när hon märkte, att han var i samförstånd med henne, sprang hon till honom, klättrade upp på hans rygg och höll på att strypa honom av idel sympati.

*

Följande morgon förmådde Edla Brink inte gå upp som vanligt och koka morgonkaffet. Hon kände en sådan iskyla i benen och fingrarna, och svarta skuggor drogo som stora fåglar förbi hennes vakna ögon.

Men Axel sku väckas, och småpojckarna sku hinna till tidningsutdelningen, och det var ingen annan råd nu, än att försöka få liv i Brinken.

Och mot vanligheten blev Brink genast klarvaken, när hustrun vidrörde honom med handen.

— För fargin, sådana isbitar du lägger på folk, fnös Brink; han kände sig riktigt obehagligt berörd. Han steg emellertid genast upp och drog på sig de blänkande byxorna.

— Opp med er nu allesammans, dundrade han och började skramla med kaffepannan.

Intet livstecken gavs emellertid uppifrån laven, och fader Brink fick lov att skramla med eldgaffeln mot sängstolpen.

Blinkande med ögonen tacklade pojckarna ned från sovplatsen.

Men oj je, vad klockan var mycket. Och kängsnörena brast i brådskan, och kaffet blev inte färdigt, och allt var opp och ner. Och man fick springa i väg bara. Tidningen sku ut, och herrskapen sku ha sina morgontidningar, och tjänsten gick framför allt.

Brink gick och öppnade på kammardör-

ren. — När manne herr sinatorn bihagar stiga opp?

Axel for upp med fart ur sängen, och han begrep strax, att han försovit sig och att fadern i dag var kaffekock. Och det var ju alltid på tok med dem allesammans de dagar morsan ej orkade opp. Axel gav sig ändå tid att grimaserande dricka en kopp av den faderliga brygden, som mera småkade tjärvatten och beckolja än kaffe.

— Inte kan man ge det här åt mor, sade Axel.

— Sådant kaffe är just stärkande, menade Brink.

— Axel! hördes Edla Brinks viskande röst därborta från bädden. — Vill du inte komma hem i dag till middagen?

— Varför inte, om du vill.

— Annars minns du ju allt, vad jag har sagt dig.

Axel nickade, men tyckte inte om, att modern talade på detta vis. Han hämtade en filt från kammarn och täckte ytterligare om den sjuka, medan han gav order åt fadern att koka mjölk och slå honung i. Myndigt som en läkare bad han sen patienten försöka sova litet.

När Axel gått, gick Brink strax ut i skafferiet och bar in smörbyttan. Han fyllde en mugg till bräddarna med ångande kaffe, i vilket han tillsatte en smörklimp stor som en potatis. Stolt bar han sen drycken fram till den sjuka.

Men Edla Brink gjorde endast en nekan-
de rörelse med handen, hon orkade inte, hon kunde inte.

— Nog tycks du ha kreperat, sade Brink, när han nu närmare såg hustruns tärda drag, och han gick snopen bort med den rykande muggen.

— Ragna, opp, opp, ropade Brink.

Ragna satt emellertid redan i sängen och undersökte sin Abc-bok. Bara sju solrosfrön fanns där i dag. Hon spjälkte ett av fröna, medan hon pratade för sig själv. Hon visste redan, huru värpningen tillgick. Det var lögn alltsammans, det där om tuppen, liksom det också var lögn, att Gud gav det man begärde. Bara människorna gav ibland, när man begärde. Sådana människor, som var snälla liksom Axel. Axel var den allra snällaste av alla i hela världen.

— Ragna skall ut och köpa mjölk, skynda dig, brummade fader Brink. Han

hade slagit i sig det goda smörkaffet, som hustrun ratade och satt redan och sysslade med. sylar och läster utanför det rosiga skynket.

Ragna hoppade med kammen och flätbandet i handen fram till sängen, där modern låg, men då denna sov, dansade hon fram till fadern i stället och räckte fram kammen. — Du skall spänna till riktigt hårt. Så här, sade hon och knöt sina oansenliga nävar.

Brink gjorde så gott han kunde, men flätning gick han ändå inte i land med. Han samlade därför ihop flickans lugg från pannan ned till den smala fjuniga nacken i en stor tofs uppe på hjässan och surrade om bandet så stadigt, att hon fick vatten i ögonen och pep till en smula. Men när det var färdigt, fingererade hon litet på rosetten och fann den ändå ganska lyckad.

Sjungande »Till det härliga land ovan skyn», trippade hon ut med en stor bleckkanna i handen. Tant Malén hade lärt henne en så vacker, ny sång.

Tyst som en mur satt Brink hamrande och knapprande vid sitt arbete, emellanåt

kastande en blick ut genom fönstret. Det var tämligen folktomt därute på gården, och där längre borta i gränden syntes varken barn eller vuxet folk röra på sig.

Och flickungen, hon for och blev borta. Det fanns naturligtvis både kattor och hundar att stå och begapa på vägen.

Det gick med ens en sådan märkvärdig iskyla utmed Brinks rygg, att han såg bakom sig för att förvissa sig om, att dörren ut till gården inte stod öppen. Han undrade smått, om det var »flunsan», som började grassera med honom igen.

Han lämnade arbetet och gick och kände på kaffepannan. En smörgrogg till kunde inte vara illa. — En helkones frossa, mumlade han och började göra upp eld i spiseln.

— God morgon här, gott folk! hördes då Malénskans glada röst i förstudörren, där hon steg in med en torgkorg på armen. — Hur är det med mor här i dag?

Malénskan gick fram till sängen.

— Herre Gud bivare! Malénskan blev kritvit i ansiktet. Hon lade hastigt ned sin korg och kände på Edla Brinks hand.

— Hon har ju dött, August, August. Hon är död. Herre Gud bivare, hon är död.

Käraste folk, har ni inte sitt eller hört heller, att hon har dött.

Tårar sipprade fram ur Malénskans ögon.

Brinken kastade tändsticksasken och närbiten från händerna.

— Dött? När? Int är hon död. Int kan människan dö så stilla.

— Så stilla, så stilla, har det nu gått ändå för Edla, kära August. Och tungt är det, jo. Men vi ska ändå tacka Herren, att hon fått komma in i hans sabbatsro.

Malénskan sjönk långsamt på knä och började läsa Fadervår.

Men Brink smög sig sakta ut ur rummet.

När Malénskan åter trädde ut i förstugan, var hon som styrkt av ett heligt sakrament. — Si, det var nu så utsitt, tröstade hon och såg Brink in i ögonen, där han stod i förstudörren. — Jo, jo, jag vet, att det är tungt. Men nu är det ändå ingenting vidare, bara att tilifona till doktorn och få intyg, och så måste vi ju ge bud åt Axel. Och att vi sen får kistan och allt vad som behövs. Vi ska alla hjälpas åt, kära August.

Brink sade inte ett ord, nej inte ett ord.

— Jo, jo, nog är det tungt, upprepade Malénskan och gick beställsamt in till sig.

Stora snöflingor singlar ned på den aprilvåta marken, men solen sken glimtvis fram genom de farande molnen och värmdes och lystes över träckiga gator och gränder.

En positivspelare drog just ut från en gård i Gökungens gränd, och en klunga barnungar följde honom i spåren. Ragna Brink var med i den glada hopen. Små skvättar ur den dinglande mjölkkanan stänkte henne oupphörligt på benen, när hon försökte hålla jämn kurs med de andra barnen. Och hon skulle rakt styrt kosan förbi hemmets dörr, om inte en faderlig hand fattat henne i den vippande hårtofsen och tagit kannan från henne.

— Såg du hans röda fågel, sade Ragna.
— Den hade Lyckans stjärnor i sin bur. Den gav dem med näbben åt dem, som hade pengar att köpa dem. Men när jag tre gånger läste: »Lyckan kommer och lyckan går, den Gud älskar lyckan får», så fick jag den för ingenting av positivkarlen. Vet du, att lyckan är bara ett litet brev. Här är den, sade Ragna och tog papperet ur förklädesfickan.

Men Brink hörde inte ett dugg på flic-kans prat. — Din mor är död nu, sade han endast. Han var rätt grumlig i rösten.

— Hurudan mor, undrade Ragna och hoppade lätt på tå, när hon sluppit den tunga mjölkkanan.

När de stego in i rummet, tog Brink flic-kan vid handen och närmade sig sängen, där den döda låg.

— Vi ska be tillsammans om förlåtelse, sade han skyggt.

— Men hon sover ju ännu, sade Ragna. — Och jag har inte gjort något illa i dag. Och de stora behöver ju aldrig be om förlåtelse. Vem har sagt att du måste be om förlåtelse?

— Bed med mej om förlåtelse, sade Brink ännu skyggare.

Ragna undrade högeligen, när hon måste lära sin fader: — Man skall säga riktigt fort bara, förlåt, så är det undan sen.

Men Brink fick ingenting sagt, han gick bort igen och satte sig vid fönstret, djupt kvald och plågad i själen.

— Skall jag säga det för dig, viskade Ragna. — Förlåt honom. Han är snäll nu. Ragnas varma händer rörde vid den

döda. Men hon ryckte så häftigt till för dödskylan, att till och med Brink borta vid fönstret rätade på sig ett tag.

— Har hon förfröst sig, varför öppnar hon inte ögonen, varför hör hon inte? Ragna sprang bort och slöt sig tätt intill fadern.

— Hon hör ingenting mer, stönade Brink, — aldrig mer.

— Tänker hon bli till ett sådant där lik, som man sätter i gropen? Ragnas mun och ögon stodo vidöppna.

Brink nickade.

— Nej, nej, nej, skrek Ragna och klängde sig fast vid fadern. — Säg att hon inte får, skrik högt, att hon inte får.

En häftig tåreflod rann redan utöver Brinkens blårandiga skjortbröst, och Lycans stjärna blev bara ett litet skrynkligt papper i Ragnas hand.

Malénskan ansåg, att ingen i den lilla gården kunde lämnas objuden till begravningen. Och Brink lät henne ställa och styra bäst hon ville. Det enda han själv skötte om, var att en liter rom blev hemskaffad. Bärarna sku ha sin tuting för besväret, det sade Brinkens innersta hederskänsla. Man behövde ju inte gå längre än till sig själv. Hur lyste inte en konjaksflaskas sju stjärnor opp Lehtos begravning i fjor vint-ras, när man kom tillbaka från gravgården och frös. Svåger Alexander månde säga, vad han ville. Han kunde ju få limonad för sin del.

— Har Axel bestämt något om, att det skall köpas limonad, frågade Brink nästan skyggt, när Malénskan kom intågande med vetebrödskransen, som hon bakat inne hos sig.

— Allt har, vi ju försökt komma ihåg,

sade Malénskan. Hon var varm och litet andtruten av det myckna stöket.

Axel steg i detsamma ut från kammarn med en börda trasmattor på armen, och Malénskan tog rottingen från väggen och seglade efter honom ut på gården.

— Se nu, se nu boxeras det, sade Brink och stängde dörren efter dem. — Liksom inte mattorna hade kunnat få ligga på golvet, som de låg. Varifrån skulle det nu komma damm i sinatorns dockskåp. Nog höll Edla avlidna snyggt också, men hennes städning gick alltid så stilla, så stilla. Edla? Nu var Edla ohjälpligt borta. Brink pustade och stönade sakta. En tuting behövde han nu om någonsin, det sade hans innersta medvetande. Visserligen hade Malénskan talat med honom mellan fyra ögon och bett honom för barnens skull och för den avlidnas heliga minne, att inte traktera sig på begravningsdagen. Men Brink tyckte mycket illa om denna inblandning i hans privata angelägenheter, och han skulle visa dem, att han tog sin knorr när han ville, och lät bli när han ville.

Axel tågade åter in med de rengjorda mattorna, och han tycktes ännu ha så många

saker att styra om. Han ställde fram cigarrer och cigaretter på soffbordet, sydde krusflor på sin paletåärm, klippte Ragnas naglar, ville sätta krusflor också på Brinkens ärm, men blev väldeligen undanknuffad.

— Tror du, att du sku ställa mej till ett spektakel.

Då ansåg Ragna, att krusfloret kunde sättas någonstädes på hennes figur. Och Axel fäste det vid hårtofsen på hennes hjässa, och hon dansade kring som en svart fjäril och tyckte, att en begravning ändå var en ganska fin fest.

Vid middagstiden drog hela följet från Gökungens gränd åstad till begravningsplatsen, där den avlidnas stoft i bårhuset väntade att bli gömt i den vårliga jorden.

Axel gick i spetsen med en krans av levande blommor i ena handen, och Ragna höll honom hårt fast vid den andra.

Axel talade inte ett ord, han gick bara och såg rakt framför sig. Men Ragnas ansikte lyste av stolthet och tillförsikt, när hon fick gå med Axel. En sådan krans som Axel hade heller ingen annan. Tant Lina och

Maja Backman och Elvira hade bara buketter. Sen var där just ingenting annat än tomhänta karlar i hela följet. Far och farbror Malén och morbror Alexander gick i samma rad. Till allra sist kom Hannes och Jalle bärande träkorset, som morbror Alexander snickrerat, och som Axel själv målat med silverbokstäver och en stjärna.

Pojkarna hade på morgonen måst tvätta till och med halsen och öronen under Axels överinseende, och Ragna, som bevittnat förrättningen, stack sig nu litet ur ledet och sände dem en skadeglad blick.

Hennes bröder uppfattade nog mimiken, men de bevarade sitt lugn och läto det anstå med vedergällningen till en annan gång. Nu var de högt anförtrödda korsbärare i ett fint och manligt följe. Gick de inte hack i häl efter farbror Siivola och Mikko Virta, som kände storbrottarn Murto. Och för ingen alls hade de visat, att de gråtit efter mor sin, nej knappt ens för varandra.

— Oj je, snyt dej Jalle, sade Hannes, som råkade se på sin broder.

Jalle flyttade korset över på andra skuldran och torkade sig i synen med den sträva rockärmen.

Ed-la E-mi-li-a Brink, stavade en kvinna namnet på korset, när hon mötte begravningsföljet i gränden. — Jesus välsine de barnen.

*

När begravningsföljet i den kyliga vårkvällen återvände till sorgehuset i Gökungens gränd, stod Malénskan omvärd av kaffedoft välkomnande i förstugan, och inom kort var varje sittplats i kammarn upptagen av en uppputsad karl eller något kvinnfolk i svart klänning.

— Vackert resväder fick Edla, och det var hon allt värd, sade Malénskan, när hon gick omkring och bjöd kaffet.

— Ja, så innerligen vackert, bestyrktes det från allt kvinnohåll.

Den avlidnas broder Alexander underhöll sig för det mesta med kvinnfolken. Han höll en kort betraktelse över ett bibelämne och förtäljde med glädje om sin systers gudslängtan och tro, alltifrån hennes tidigaste ungdom. Och han vittnade vackert också om sin egen lycka i Kristi tro.

De övriga karlfolken satt tysta och trumpna, allt intill dess de började syssla

med den första groggen. Då först kom talegåvan i rikt måtto över dem. Det blev ett surr av många grova röster, och rummet fylldes inom kort av tobaksrök och allsköns barbariska lukter.

Tålmodigt skötte Axel om gästerna, ställde fram cigarrer för karlarna och presenterade porträtten i albumet för kvinnfolket. Också höll han ett öga på bröderna, som snattade småbröd ur kransen, så snart Malénskan ställde den ifrån sig på kommodlocken. Också höll han ett öga på bröderna, som Ragna, som satt i morbror Alexanders knä och gnuggade sina ögon och såg djupt allvarlig ut, stack han ett sockerbröd.

Mitt i soffan tronade emellertid skomakar Brink och skötte flitigt om sin egen traktering. Men han hade slutit ett hemligt förbund med sig själv, att det nu skulle vara de sista grundliga suparna han tog. De senaste dagarnas sorg och olust hade dunstat ur hans sinne, och han kände sig så styrkt i anden, att en svag stridslust redan grodde i honom. Ett stickord till svåger Alexander föll redan då och då, och Siivola blev ofta påmind om, att han var hemma i en socken, som hette Sysmä.

Svåger Alexander låtsade emellertid inte om något, han gungade den sömniga flickan Ragna på sitt knä och talade stilla med hennes tre bröder.

— Käre gossar, sade han, ni får alla hjälpas åt i hushållet, när ingen mor och ingen annan kvinna finns, som står er bi.

— Där har vi kvinna, sade Jalle strax och pekade på Ragna. — Hon kan diska också, om hon ids.

— Ni är själv kvinna, sade Ragna och fick vatten i ögonen, och stortjutande klängde hon sig ned ur morbror Alexanders knä.

Men Axel förde henne ut ur den rökfyllda kammarn, och han hjälpte henne med knapparna i ryggen och tog upp stenknuten på skosnöret.

— Axel, viskade Ragna, sku du också kunna dö någon gång?

— Nej, sade Axel endast och drog av henne strumporna.

Ragna drog en suck och kröp under täcket.

Men därinne i kammarn blev tobaksröken allt tjockare och karlarnas röster allt grövre och grumligare.

Kvinnorna började avlägsna sig, den ena

efter den andra, tackande Axel för den goda förplägningen. Till Brinken sade man varken tack eller farväl; man säg redan, hur det var fatt med honom. Att han inte skämdes att fylla sig på begravningsdagen. Malénskan tyckte så illa om saken, att hon grät.

Axels kinder glödde av harm, och han talade i hemlighet med morbror Alexander, om vad som vore att göra. Morbror Alexanders enda råd var då, att blott vända sig i ihärdig bön till Herren om hjälp mot det onda. Men Axel begrep sig inte alls på en dylik förrättning, och han förblev lika rådvill i denna sak som förut.

Också karlarna började tacka och gå sin väg, då värden blev allt mer elak i munnen. Siivola var redan så uppretad, att ögonen blänkte på honom. Hade detta inte varit ett begravningskalas, så visst tusan hade han pryglat opp Brinken rätt hederligt. Nu tog han endast tyst sin mössa och gick.

— Och nu kan ni dra åt fanders allesammans, varenda en käft, sade Brink och slog det tömda glaset i bordet så det krossades. — Farväl tusans spiritusa, mumlade han och stjälpte tungt ned i soffan, där han suttit.

Skomakar Hastberg skyndade snålt att tömma bottenklunken ur sitt glas, innan han gick, och några andra karlar gjorde ock sammaledes.

— Käre svåger, för Edlas skull, för barnens skull, sansa dig, talade Alexander, när gästerna gått.

Men svåger Brink snarkade redan.

Och även morbror Alexander och hans hustru lämnade slutligen sorgehuset, djupt beklagande de moderlösa barnen. Och det blev äntligen natt och stillhet efter den tunga begravningsdagen.

Men nya dagar grydde, och mången välgörenhetsdam och mången barnskyddsherre varkunnade sig över barnen i gränden. Och de uppenbarade sig ofta i skomakar Brinks hus och bjödo hans barn ett välordnat leverne i sina anstalter. Men barnen togo då alltid till fötter och gömde sig ute i gränderna, tills faran var överstånden. Härligt och rikt var ju deras hem. Ragna kunde redan steka plättar, och varje söndag kokade Axel den allra underbaraste sötsoppa. Och när far om kvällarna brynte fläsk och kokade potatis, var ingenting så ljuvt som

hemmets doft, och hemmets halmbrits var den mjukaste och skönaste i världen.

Och dagarna gingo, och dagarna blevo år, och så förrann med åren Hannes och Jalles och Ragnas barndom.

II

Tretton år ha förflutit sen den aprildag skomakar Brinks hustru begrovs och tretton år likaså sen den dag, han slöt nykterhetsförbundet med sig själv. Något har han magrat under årens lopp, och något har han grånat vid tinningarna, där han troget sitter kvar på sin läderbeslagna taburett och hamrar och knappar. Men arbetet avbryts ej längre av veckolånga färder till supgillen, och brännvinsflaskan står orörd i skåpet och användes blott som balsam för yttre sår och skavanker. På tretton år har ingen människa skådat skomakar Brink drucken.

Svåger Alexander tillskriver undret sina brinnande böner till Herren och lov och tack flödar ofta ur hans tunga till den store Hjälparen och Undergöraren. Men svåger Brink ler då en smula och säger till svåger Alexander: — Si, det är bara att få sin egen vilja fram och ingenting annat.

Och barnens ungdomstid har därför grytt lugnare än barndomstiden.

Dottern Ragna har nu tagit kammarn i besittning efter sin äldste broder, som rett sig ett ungarbo i ett av förstadens moderna stenhus.

Ragna sysslar med guldbroderier och har sitt bröd av dem, men hennes unga tankar ha redan tidigt vänt sig mot de himmelska tingen. Med bilder av Jesus har hon smykat de rosiga tapeterna, och hon sjunger ofta hans lov, medan nålen som en fin silverfågel flyger genom sidenvävanden.

Aldrig förr hade hon dock fört nålen med större hänförelse än den dag en skinnande mässhake låg i hennes famn, till att siras ut med kors och gyllene stjärnor.

Redan före soluppgången hade hon påbegynt arbetet, och hon glömde helt att akta på tidens och timmarnas gång och hushållets dagliga sysslor.

— Ragna, dånade därför med ens fader Brinks röst från förrummet, du glömmat matlagningen, och pojkarna har du hemma just i rippet.

Med en suck lade Ragna arbetet ifrån sig och gick ut och började syssla vid spiseln.

Men hungern var som en ropande röst i skomakar Brink, och han talade och sade:

— Det står skrivet, att människan inte lever bara utav mat och dryck, utan också av Guds ord, men för dig tål det att predikas tvärtom. Du brås på mor din avlidna, så det förslår.

Ragna såg med bävan att klockan närmade sig ett, och snart, mycket snart, skulle alla bröderna komma hem, hungriga som gräshoppor.

Men det dröjde ej länge innan potatisgrytan var påsatt och bordet dukat. Som en skottspole löpte Ragna mellan skafferiet i förstugan och spiseln och bordet.

Fader Brink hade emellertid skjutit undan det rödrosiga skranket och höll hela tiden ett öga på dotterns förehavanden, och då han märkte, att ingenting saltigt uppenbarade sig på bordet, lämnade han tyst sitt arbete, och gick också han ut i skafferiet.

— Du tänker lämna bort ålänningarna, åhå du, det går nog inte, sade Brink, när han steg in med ett dussin styva silverglänsande strömmingar trädde på ett järnspett. Och det vattnades storligen skomakar Brink i

munnen, när han stekte de feta fiskarna på glöden.

— Ser du, det är järpar det, sade han och torkade litet fisklake från fingrarna på byxstjärten.

Ragna rynkade en smula på näsvingarna åt sin faders hushållning, men var dock innerligt nöjd att slippa röra i saltlaken.

Men det var melodien till en andlig sång, som hela tiden lekte Ragna i hågen. Så underbart klockrent som kören sjöng den i kapellet en afton. Slutstrofen var hon redan säker på, och hon måste sjunga den gång på gång:

Väl dig att i ungdomen redan du fann
den skönaste rosen bland alla.

— Vad du är fjollig, flicka, sade Brink och vände sina ålänningar på magen.

— *Du* tycker det, kära far, svarade Ragna och såg litet medlidsamt på sin fader.

— Du vet ingenting om den största lyckan.

— Sådant finns int alls, sade skomakar Brink och vände än en gång sina fiskar.

I detsamma steg Jalle in, sotig om nävarna. Han slängde mössan av sig och drog

upp en tidning ur fickan, satte sig ned på sin faders lediga skomakartaburett och började ögna genom bladet.

Skomakar Brink bligade något på sonen. — Si på, det tycks inte vara någon brådska med maten numera. — Nog blir ni sinatorer ännu allihopa en vacker dag, bara vi lite väntar. Verkstadsarbetarna tycks vara riktigt tokiga allesammans. Alltsen kriget började, är det bara ett evigt läsand och skrivande med.

Jalle satt emellertid och läste spalt efter spalt, tyst och djupt allvarlig, och skomakar Brink satt redan lika allvarlig och åt strömming och potatis.

Axels lätta steg hördes ute i förstugan.

— Tjänare på er. Vet ni av, att det kan hända, att Hannes blir vald in till kammarn. Ja, ja, utan skoj.

Jalle nickade. Men det är också jädrans bussigt, vad han skriver här. Läs, sade Jalle och räckte tidningen till Axel.

Axel läste: »Arbetare, bröder! Ännu vilar kapitalismens förbannelse som en mara över världen. Ännu sitter förtryckets anhang — — —»

— Äsch, sade Axel och lade bladet ifrån sig. — Det där kan man utantill.

Och utan vidare övergick Axel till matordningen.

— Si där har ni kammarjunkarn själv, sade Brink, när Hannes i detsamma öppnade dörren.

Ragna skrattade litet och slog rent tvättvatten i handfatet för sin svartnävade broder.

Hannes tvådde sina händer under tystnad.

— Jag undrar bara, vart ni riktigt vill komma med allt ert läsande och skrivande och föreningskulifej, sade Brink, vred nacken av en strömning och stack den i sig.

— Till frihet och rättvisa, svarade Hannes kort. Han var nu också färdig att sätta sig till bords.

— Och dit kommer vi genom arbetarnas diktatur, tillade Jalle.

Brink såg upp. — Mina herrar, vad inbegriper ni i det ordet?

— Ungefär självhärskande, upplyste Jalle, och hans ögon lyste.

— Oj jäkeln, vad ni är kejsrerligt sinnade, sade Brink.

— Ja, åtminstone är ni inte socialister, tillade Axel med en avståndstagande gest med handen.

Hannes teg och Jalle yttrade ej heller något.

— Vet ni pojkar, ni inbillar er så mycket, sade Brink åter.

— Ja, det gör ni just, instämde Ragna.
— Men äten nu pojkar och stärken er. Politiken är ett tärande gift, sade pastorn just i går afton.

— Har man hört på Ragna, skrattade Jalle.

Men Hannes upptog Ragnas yttrande allvarligt. — Prästerna själva syssla ofta med politik, sade han, skalderna syssla med politik, om också inte aktivt, men i partiska strofer och böner.

— För fargin, stack Brinken irriterad emellan, håll er till svenska språket. Ni är gudskelov ännu varken sinatorer eller professorer, att ni behöver tala obegripligt.

— Si farsan är den enda som håller sig neutral i alla skiften, men när man bara pluggar på Äktenskapets historia och Negerernas bröllopsceremonier som han, så lyc-

kas det. Farsan borde få Marx och Engels böcker i näven på sig.

— Dra ni åt fanders med era profeter, sade fader Brink.

En knackning på dörren avbröt emellertid samtalet. Det var Malénskan, som tittade in. Hon hade uppkavlade tröjärmar, och förklädet var vått och blött av tvällödder.

— Kors i jess, ni håller på och äter. Nå, äten nu bara, inte skall jag ta bort matron.

— Här sku man ha matro, sade Brink, våra barn som alla ha blivit så inketta med politiken.

— Varen nu vad ni vill, men jag ska bara tala lite med värdinnan om tvätten. Si, den sjuttonde är en av de mindre grytorna ledig, kanske vi då beställer en gryta för er räkning.

— Den sjuttonde, upprepade Ragna och tycktes fundera litet.

— Men då stoppar jag mina skjortor att puttra i samma gryta, stack Axel emellan.

— Så hjärtandes gärna. — Hur trivs Axel nu däruppe i femte våningen?

— Käraste tant, därifrån betraktar jag ju er alla härnere och hela världen riktigt ur en högre synpunkt.

— Ja, se det går an, när man har vatten in och CW, tyckte Malénskan. Men nog fördärvar de vår stadsdel med de höga stenhusen, så att man snart inte har en enda plats att torka kläder på.

Jalle skrattade till. — Men vad säger tant Malén, ifall Hannes blir lantdagsman?

— Kors i jess, säger jag bara och ingenting vidare. Världen har nu en gång för alla blivit opp och nedvänd. Höström, som bor inne hos mej, hör ju också till någotslags styrelse, och han läser och predikar alldeles som min avlidna systers man, som fick religiongrubbel i huvudet. Likasom om kvälarna, när jag redan ligger i min säng bakom skärmen och har välsignat mej, då kan han ännu börja läsa opp något kapitel. Si, han övar sej att hålla tal. — Höström, säger jag då, sku det inte vara klokare att lägga sej. — Bästa tant, tycker han då, tiden fordrar annat av oss arbetare, det är inte tid att sova nu. — Vad kan man då säga till saken. Man får lägga sig på andra sidan och försöka sova, så gott man kan. Ja, oroligt och stridigt är det bara i alla knutar. — Men huru skall vi göra med tvätten, vi kom alldeles bort från huvudsaken.

— Vi beställer en gryta till den sjuttonde, sade Ragna beslutsamt.

— Men nu finns det en annan liten huvudsak till, sade Hannes, nämligen den, att Ragna slår i kaffe.

Och Ragna serverade kaffe, och pojkarne fick Malénskan övertalad att sitta med till bords. Men gunåde, hur hon såg ut i sin tvättkostym. — Se inte på mej, sade hon skrattande och sköt av sig de stora mansgaloscherna. — Det är professor Guleniuses gamla avlagda, som han har donaterat åt mej.

Jalle skrattade till, som om han suttit uppe på teatergalleriet.

Pojkarnas middagstimme var emellertid knappt tillmätt, och sen de slagit kaffet i sig med fart och kläm, måste de åter skynda i väg till arbetsplatserna.

Men också Ragna hade oförmärkt försvunnit in i kammarn till sitt arbete, och skomakar Brink och Malénskan funno sig snart ensamma vid den rykande kaffe pannan.

— Jo, ungdomen har tusen järn i elden nuförtiden, sade Malénskan och förde med välbalanserad hand det bräddfulla tefatet

till sina läppar. — Förr var det ingenting annat, bara att arbeta på från morgon till kväll.

— Brukar Fredrika alls läsa Höströms aviser? sporde Brink.

— Va ä där ti läsa? Int en enda döds-annons, inga predikoturer, ingenting till salu.

— Nå, en och annan radiramsa kan där ju finnas liksom i de andra bladen, men det ska vara skild skolning till att begripa alla deras obegripligheter, sade Brink. Si, det är just det befängda med dem alla, att de inte håller sig till svenska språket.

— Och så ska det väl vara lite ilska i skinnet också, inte går det annars ti vara stridsman.

— Just det, jo. Men rättvisligen talat, kan de ju ha rätt i vissa stycken, likasom däri, att ingen skaffar daglönarn en bättre ställning, om han inte gör det själv.

— Oj, vet August, den bästa ställningen kan vara den sämsta. Har vi inte nyligen sitt, huru det gick med kejsarn vår. Nej, gudbevare oss för makt och härlighet i denna världen.

— Jojo, Fredrika, makten och härlig-

heten kan vi gärna ge en klack i stjärten, men rättvisan skall vi ändå alltid ställa i högsätet, sade Brink och slog i en kopp kaffe till för Malénskan.

— Rättvisan ja, sade Malénskan något fundersamt. — Jag förstår nu så lite sådana höga ting, som kanske just är Guds tankar. Men jag minns, när jag i min ungdom om söndagarna vandrade in till Borgå stan, jag minns, hur jag då ibland kunde komma på besynnerliga tankar. Och det var då, när greven och grevinnan kom åkande i vagn med två hästar före så rök och damm stod efter dem, medan gamla moster Lovisa drog sej fram på kryckor i landsvägsdammet. Si, moster Lovisa sku till körkan vareviga söndag, och till körkan bar det av för greven och grevinnan också.

— Fredrika far visst efter Tjurlax pare kallat. Nog hörde man mycket om dem ända opp i min hemsocken i Borgnäs, sade Brink.

— Just, just samma, sade Malénskan och slog ut med handen.

— Men vad skall man numera tala om adeln, den är ju bara gammal vidskepelse, tyckte Brink.

— Vari nu, men si August, det var då

jag kom att tänka på det, som kallas orättvisan. Men nu är ju landsvägen till Borgå inte den enda vägen i världen, det finns ju tusende vägar, där de rika och friska åker och de gamla och utarbetade går ännu i den dag som är. Men inte är det ändå ti börja väsnas för den saken. Jag väntar alltid, att de rikas och oeffertänksammas hjärtan ska vända sig.

Malénskan råkade nu se upp på klockan, och hon for upp som en skottspole.

— Kors i jess, är hon redan två, och här sitter jag och pratar, så att professor Guleniuses skjortor blir torra i grytan.

Hon stack hastigt de stora galoscherna på fötterna. — Tack för kaffet, sade hon och hasade i väg så fort hon kunde ut till tvättstugan nere i stenfoten.

— Att de rikas hjärtan ska vända sig, mumlade Brink. — Vad kvinnfolk ändå kan ha för tankar.

Mästar Brink gick och satte sig på sin knarrande lädertaburett, lyfte upp ett par snedvridna kvinnoskor på arbetsbordet och undersökte dem och deras möjligheter till förbättring. Han hade åtminstone ingenting med de rikas hjärtan att skaffa. Han hjälpte

opp snedvridna klackar både åt fattig och rik och var sin egen mästare. Huru poj-karna kunnat bli så uppblåsta och hatiska i anden, var inte så lätt att begripa. Men säkert var det de stora verkstädernas hetta och os, som förr eller senare måste reta opp folk. Och så smörbristen. Det var numera inte att få ens en klick i kaffekoppen som i forna dar. Och strupen började redan rosta lite på var och en.

Det var aftonen före Mariebebådelsedag. Hannes och Jalle var nyss hemkomna från arbetet, och där var prat och stoj och vattenplask hos Brinks.

Också Axel hade tittat in till bröderna på en pratstund. Axel var redan i full helgdagsstass, välslickad och benad i håret, borstad, pressad och behandskad. Han var på väg in till staden, men gjorde sig ingen brådska, då vårkvällen var lång och ljus, och då brudflamman från butiken ändå inte blev synlig före sex.

Naken till midjan stod Hannes i rät vinkel frustande över tvättfatet, medan Jalle lika ledigt klädd mitt på golvet förevisade ett nytt knep vid brottning. Han uppmanade Axel på det enträgnaste att stiga upp, så att han på honom kunde få demonstrera den konstiga och undergörande handpåläggningen. Men Axel var obeveklig, han riskerade visst inte att få sitt glansstrukna skjortbröst tillbucklat.

Skomakar Brink själv gick omkring och städade. Han kastade läster och hamrar i verktygslådan och slog till locket så det smälde. Annars var städning något, som inte låg för Brinks sinnelag, men någon gång tyckte han att en räfst kunde tarvas. Från förstugan hämtade han nu in en kvast, men innan han tog itu med sopningen, sköt han undan det rosiga skynket, så mässingsringarna gnisslade mot ståltrådslinan, och golvet bredde sig fritt och öppet åt alla håll.

— Ahaa, nu får vi dansa, sade Jalle och tog far sin om livet.

— Å vet hut! sade Brink och höjde kvasten. — Har du int sinatorn där att dansa med.

— Kan ni mazurka, frågade Axel nu något livad, steg upp och började taga några steg.

— Men nu ska ni få se riktig ryssdans, hojtade Jalle och började sno kring golvet i de märkvärdigaste krumbukter.

Brink höll upp med sopningen. Ett brett smil spred sig över hans ansikte, där han stod med kvasten i hand och såg på sina söner. En gång i världen hade de nu släppt det politiska ifrån sig.

— Men kan ni bagarvalsen, pojkar, sade han slutligen, stack kvasten under armen och kastade sig ut i den ålderdomliga dansens finurliga svängar.

— Si på farsan! Den tystlåtna Hannes skrattade en gång för unders skull. Och Jalle skrattade så han blev grumlig i halsen, och även Axel skrattade smått och tyst på sitt eget vis, och ingen av dem hade hört en försynt och knapphändig knackning på dörren. Man såg upp först då en ung herreman uppenbarade sig på tröskeln.

Brink såg genast, att det inte var någon av hans kunder och inte heller någon av pojkarnas bekantskaper. — Vem söker ni, flämtade han fram.

Den främmande såg något undrande omkring sig. — Jag ber om ursäkt. Inte bor här en guldbrodös Ragna Brink?

— Ja visst är min dotter brodererska, sade Brink och kastade sopkvasten ifrån sig. Hon syr ut tofflor och fanor och prästkappor, så att ifall det gäller någon beställning, är min herre god och stiger in här.

Brink öppnade helt okruserligt kammardörren. — Ragna, du har kunder!

Den främmande gick långsamt fram till den öppnade dörren, medan Brink och hans söner bildade en uppmärksam och brokig spaljé på hans väg.

— Den kunden såg, ta mig tusan, ut, som om han gått till stupstocken, halvviskade Brink och stängde resolut dörren efter den främmande. — Men dra skjortan på er, pojkar och borsten luggarna, ni ser tammefan ut som indianer. Ni skrämmar kunderna våra härifrån.

Brink tog upp kvasten och började på nytt med sopningen.

Men Jalle var så oregerlig, att han ännu ytterligare tog sig en indiandans.

— Har Ragna mycket kunder? frågade Axel i förbigående av Brink. Och fader Brink viskade tillbaka så sakta han förmodde, att Ragnas kunder var talrika som havets sand, men att de för det mesta bestod av fåfängt och sidenfrasande kvinnfolk.

Hannes var emellertid nu färdig med toaletten. Det yviga, mörka håret strök han ytterligare gång på gång bakut över hjässan. Sen tog han upp ett programblad ur fickan och genomögnade det. Hans dikt var nummer tre på programmet. Han hade god

— Va, va, va i helsike, sade Brink. — Det där är ju tammefan rena utrikespolitiken det där. Men en jädrans god positiv har du annars. Det gick ju som smort det där. Men tro aldrig ändå, att du slår gamla Runebergs inrikespolitik ur brädet. Ånej, pojke, vet hut!

Men Hannes stod redan vid dörren och drog paletån på sig.

— I eld, i blod, i frost, i svält, deklamerade Jalle nu på sitt vis, medan han skyndade att klä på sig. Och hans blick var i beundran fäst på Hannes.

Axel knäppte ointresserad ett dammkorn från sin ärm. — Vad ni bråkar med fester och dikter och skräp, sade han. — Ni sku hellre tänka på att skaffa er nya kostymer, och kängor ser jag, ni sku behöva.

Ett väldigt tutande och klämtande hördes i detsamma, och hästtramp och kärrskrammel ekade ute i gränden.

— Eldsvåda! ropade Jalle, och i ett nu stod fader Brink allena i rummet.

Han såg bort mot den stängda kammar-dörren, och undrade smått över den främmande kundens långtrådighet. Och han äm-

nade fortsätta med städningen, men då tuktandet blev allt vådligare, gick också han ut.

Han tyckte det osade bränt redan i förstugan, och då han slog upp dörren, såg han granngårdens stall stå i ljusan låga.

Släckningen pågick emellertid redan med fart och kläm, och ingen fara sades hota bostadsbyggnaderna, emedan vinden låg åt gynnsamt håll.

Gökungens gränd var fullpackad med folk, uppskrämda kvinnfolk, nyfikna pojkar och manfolk av både konfyst och rådigt slag. Och sotflingor dansade i luften och kimirökte helgdagsklädda förstadsynglingar och brännmärkte jäntornas nya mariebebådelsehattar.

— Kors i jess, sade Malénskan, där hon kom halvspringande med ett litet lamm i sina armar, alla kräk fick vi räddade. Höström och Jalle red hästarna ut till fabriksbacken, och tackorna och bässen har vi nere i tvättstugan. Bässen höll ju på ti bli innebränd. Men här har jag det lilla lammet, sade Malénskan och strök sin sotiga kind mot dess fina ull.

— Har Fredrika försäkrat? frågade Brink.

— Nej, inte för en mark. Si, Malén avlidne tyckte alltid det var onödigt.

En gäst och främling är jag här,
mitt borgerskap i himlen är.

sjunger vi ju i Andeliga sånger. Och nästan så är det.

— Fargin vet numera, vilken visa man skall sjunga på den här oroliga jordkulan, tyckte Brink, där han stod och såg på det myllrande livet omkring sig.

Men åter flög främlingen honom i tankarna. Den unge mannen var måhända alls ingen arbetsgivare, och inte var han någon mässpräst heller, det kunde man se. Och hade de då alls ej hört tutandet och skramlet därinne i kammarn. Så blind och döv kunde människan ändå inte vara, såframt det ej gällde antingen kärleken eller döden.

Fader Brinks stadiga hjärta greps nästan av oro, och han beslöt att gå in och slå ett väldigt knytnävsslag på dörren.

Han möttes emellertid redan i förrummet av en älskelig tablå. Den främmande ynglingen tog här ett ömt farväl av hans dotter. Och de såg så högvälborna ut och

hade miner som de kejsrerliga förr hade på bilder, att Brink instinktivt drog sig litet åt sidan.

— Jag undanber mig tiaterstycken här i mitt hus, sade han likväl och öppnade dörren på vid gavel för främlingen. — I all synnerhet som elden just sitter i knuten.

— Elden? sade den unge herrn och log.

— Elden? sade dottern och log också.

— Ja just elden, eldsvådan eller den röda hanen. Är jag förstådd nu, sade Brink med tämligen hög röst.

Men om främlingen och dottern nu förstod, kom Brink inte underfund med. De tycktes endast tala ett hastigt ögonspråk med varandra innan de skildes.

Och den främmande ynglingen trädde lycksalig ut ur skomakar Brinks hus, och med högburet huvud banade han sig väg genom allvärldens små brandsoldater och annat larmande förstadspatrask. Nu hade han funnit och vunnit sin flicka, flickan, som fångade honom med den borttappade guldtrådshärvan. Och han smålog åt hela världen, som nu befattade sig med eldsvådor och småsaker, när han åter styrde sina steg in mot den upplysta staden.

Men Ragna hade skyndat tillbaka in i sin kammare, och förgäves slog fader Brink med sina nävar på den stängda dörren. Förklaring på saken fordrade han, en grundlig utredning skulle han ha. Här sysslade alla barnen med politik, versskriverseri och kärleksaffärer därtill, allt hur de ville. Husfadern vidtalades inte varken i en eller annan sak. De kunde ändå veta hut. Rakt som en mes blev man betraktad efter trettonårig, orubb- lig nykterhet. Och nu undrade fader Brink storligen, om han rentav skulle bli tvungen att skaffa sig en fylla, för att åter få sin röst gällande i huset.

Men därinne i sin kammare stod Ragna halvt förvirrad över vad som hänt. Som ett regn från sommarblå sky hade han kommit, rakt som en svallvåg mot stranden, innan någon hann tänka på att skyla sig. Endast sju dagar var det nu sen den regnväders- kväll han tog upp hennes gulltrådshärva vid hörnet av den stora gatan. Och nu skulle han beställa en guldstickad sidenskärm och en ljuskupa med silverblommor, och man köp- slog så länge om fjärilar och fåglar, tills, ja

ända tills en kyss blev tagen och given och återtagen.

Men Ragnas oroliga blick föll nu på den rosiga tapeten, där bilden av Jesus blickade ned på henne. Och hon tyckte just nu, att blicken gjorde henne den frågan, som en gång så avgörande ställdes till lärjungen: Älskar du mig? Och Ragna blev liksom förskräckt och vågade knappt andas. Hon fick tag i den skinande mässhaken och täckte sitt ansikte, sitt huvud och hela sin unga kropp i den, och hon föll ned på golvet och grät bitterligen.

När hon åter blottade sitt ansikte, hade skymningen kommit in i rummet, och hon välkomnade den och lyfte långsamt av sig den skinande klädnaden.

Men hon tog fram en liten stickbåge och spände en bit glänsande sidentyg på den. Och hon uppritade ett namn på sidenet, och värjande sig för blicken däruppi från rosenväggen, gick hon bort till fönstersmygen, och sjuttio sinom sju gånger kysste hon namnet på bågen.

När Malénskan en tidig morgon steg ned i tvättstugan med familjen Brinks byknytte på ryggen, stod där redan brännande politiska frågor under utredning.

Skurborstarnas skrapande tystnade emellanåt, kvinnorna rätade på sig vid bunnarna, och sjufaldiga besvärjelser lästes över dem, som tillställt det stora kriget.

— Snart har man ingenting mer att äta, ingenting att ge barnen, klagade till och med den fogliga och stillsamma Heinoskan.

— Har vi inte linfrögröt att äta och kålrotskaffe att dricka på, ironiserade Virtaskan.

— Ja, hur länge, hur länge ska folket tåla, undrade Viholmskan. — En gång tar nog tålmodet en ända. Det hördes nog redan i går på Viholm, vad det hörs i fackföreningarna, i verkstäderna och överallt, där arbetare kommer ihop.

Glansstrykerskan Elvira Elv, enda överlevande ogifta dotter till vaktmästaränkan Lina Elv, som här tidigare omnämnts, hade länge nog tigande lyssnat på de andra kvinnornas jeremiader, där hon stod och gnuggade sina hundrade herrkragar och skjortbröst.

— Ja, Gud bevare herrarna, sade hon slutligen. — Herrarna är ändå skapade till att regera och arbetarna till att lyda. Det säger jag, det, och det säger sunna förnuftet.

Virtaskans ögon blevo stora och runda, och hon höll rakt på att överge den evigt kvinnliga och parlamentariska ståndpunkten och höjde redan en sjudande revolutionär lutstäva mot Elvira Elv.

-- Se så, se så, håll sej i skinnet, förmanade Malénskan. — Var och en har väl rätt att tala efter sin övertygelse.

Virtaskan tömde luten över skjortorna i bunken och ställde stävan ifrån sig, så lagarna smällde mot asfaltgolvet. — Vem fan är skapad till att regera här i världen, orättvisan eller rättvisan. Men det kommer en tid ännu, jag säger det, att det kommer en tid ännu. Ni vet inte, vad kararna har för möten. Fråga ni Virta, och fråga för resten

Brinkens söner, de vet mycket. Och tant Malén behöver ju bara fråga Höström.

— Kors i jess, jag sku här börja fråga, jag är glad, bara jag slipper höra honom predika. Och aldrig i världen sku ni få mej ti börja skälla på herrarna. De är för det mesta ändå goda och beskedliga. — Sir ni här liksom till exempel, sade Maléskan, strök tvällöddret av händerna och gick och letade i sitt knyte. — Sir ni här, sade hon och drog ut ett par turkosfärgade trikåkal-songer. — Dessa har jag fått av professor Gulenius. Är han kanske inte godheten själv. Si, de har blivit för spända åt professorn. — Madam är god och sticker dem åt någon fattig mager sate, sade han. Men si tyget är dyrt som håken, och jag tänker därför ha dem själv. Stor ändring är där ju inte att göra.

Heinoskan torkade händerna och gick och kände och tummade på plagget. — Jag tror de är silkesblandade, sade Heinoskan.

Också Viholmskan steg närmare för att beskåda plagget. Men skämtet glimmade i ögonen på henne, och hon ämnade just säga något, då dörren flög upp med en spark, och skomakar Brink steg in med en cigarr hän-

gande i munöppan och en kaffebricka i nävarna.

— Detta är för fru Malén, så mycket ni vet, sade Brink, ställde brickan på en långbänk och satte sig själv bredvid.

— Ja, se Malénskan är då omhuldad på alla håll och kanter, skrattade Viholmskan.

— Hur sku inte herrarna tycka om de vita, stack Virtaskan fram.

Men Malénskan lyfte redan på kaffepannan. — Kors i jess, här finns ju både för vita och röda. Kommen hit bara med muggarna era, den som vill ha. Kaffetrattar är ni ändå alla, utan anseende till kulören.

Malénskan vände sig nu till Brink med en viskande fråga. — Är det Ragna själv, som har kokat?

— Nej, fargin, nog har jag själv gjort det i egen person, och gott skall det vara, och gott är det, skröt Brink.

Elvira Elv sällade sig strax med sin mugg till Malénskan och kaffepannan. Och hon vände sig småleende till Brink och sade helt oförmodat: — Nå, vad säger Brink nu, när han får en gosse av så fin släkt till måg?

— Jag ger nu tusan i den släktskapen, sade Brink. Bäst mår ju den, som inte skaf-

fat sig någon släkt alls här i världen. Till exempel liksom ni, fröken Elvira.

— Nå ja, det är nu allt hur man tar det, sade Elvira svävande.

— Att herr Brink inte skäms att klaga, han som har tre duktiga söner och en så flitig dotter, sade nu en gammal ensam fru, som sett »bättre dagar», men nu bodde i Gökungens gränd och just råkade stå i tvättstugan och byka sitt linne.

— Jo, fru Vide, duktiga är de visst, men vridna i skallen. Utom sinatorn, honom kan man inte klandra. Lite vill han ju sprätta, men det går väl av honom med tiden.

Men nu strök Virtaskan tvällöddret av händerna, lämnade sin bunke och närmade sig skomakar Brink.

— Att Brink inte skäms, ja, att han inte skäms att skymfa Hannes! Är det skam, att våga gå i spetsen för arbetarklassen, när striden gäller? Är det skam, att tro på sin sak, att läsa nätterna igenom, att kunna hålla klara och brinnande tal, utan stora skolkunskaper? Är det skam, är det värt att skymfas? Kan Brink svara mej på detta?

— Si på! Mikko Virta fick ändå käring

riktigt efter sitt sinne, sade Brink och såg intresserad på Virtaskan.

— Brink borde få höra vad kamraterna väntar av er Hannes.

— Kamraterna? Kamrater? Sådant finns int alls, skall jag säga madam.

— Finns int? Har ni hört, fru Viholm. Virtaskan skrattade.

— Brink tycks vara utav den där gamla goda stammen, som herrarna alltid talar om och berömmar, sade Viholmskan.

— Och som ruttnar bort, allt vad den hinner, tillade Virtaskan strax.

— Herrar finns inte heller. Riktiga herrar har det inte funnits på många, många år. Åtminstone har de inte gjort sig allmänt kända.

— Kors i jess, professor Gulenius finns ändå, protesterade Malénskan.

— Herrar har det inte funnits, fortfor Brink, ja, kanske inte sen Jesus av Nazaret därborta i gamla Palestina gick omkring och lärde.

Skurborstarnas skrapande tystnade med ens. Kvinnorna sågo något förvånade upp. Skomakar Brink hade nämnt ett namn, som de alla lystrade till.

— Inte ska man blanda in reljon i de här frågorna, det passar inte, sade gamla fru Vide.

— Allting passar här i världen, bara det är sant, eller bara det finns till, skall vi hellre säga, sade Brink och strök askan av cigarren. Inte för att jag heller med egna ögon har sett den fattige timmermanssonen, begriper ni väl. Men efter alla de vittnesbörd man läst, får man av honom bilden av en riktig herre. Och en riktig herre är den högsta rättvisan i egen person. Därför är det alldeles galet av arbetarna att ropa ned med herrarna. Arbetarna formulerar sina tal alldeles på galen fasong. Ned med de utklädda drängarna, till exempel, sku det vara mera reson på. För si, mina ärade madamer, det vimlar nog av den sorten i de högre skväererna.

— Inte ska Brink alls här börja slå på stora ord och herrskapsspråk. Och för resten betyder en enda skomakares funderingar inte mer än när katten släpper sitt väder, sade Virtaskan och började gnugga skjortorna av alla krafter. — Ned med herrarna, ned med förtryckarna. Där är arbetarklassens mål.

Ett brett leende spred sig över Brinks ansikte. — Nå lycka till då, mina madamer. Nu måste skomakarn igen gå till sin läst.

När Brink gått, bjöd Malénskan åter enträget på kaffe, men endast fru Vide och Elvira Elv hörsammade kallelsen. De andra avvisade ståndaktigt bjudningen av höga politiska skäl.

— Kors i jess, vad det är underliga tider, suckade Malénskan.

*

När Brink steg in till sitt igen, kände han en egendomlig doft i förrummet. Det var som blommor och ungt björklöv dragit genom rummet.

— Va i helsike, mumlade han och såg sig omkring.

Han gick och öppnade på kammardörren. Ragna tycktes vara utflugen, fönstret stod öppet, och gardinen fläktade ut och in över broderingsbordet.

På bordet framför soffan stod en rosenbukett. Det var kantänka fästmanshälsningen från i går. Brink stack sin stora näsa in bland rosorna för att utröna, om de var orsa-

ken till all den sliskiga doften. Men ur buketten steg endast en ånga liksom av starkt och gott te.

På broderingsbordet fann han emellertid källan till all den myckna och söta vällukten. Det var en liten flaska av kristall, som stjälpit omkull för den fläktande gardinen. Pjesen var så liten, att den inte ville hållas i Brinks fingrar, när han höll upp den och försökte läsa på etiketten. — Mi-mi-mi-mosa, stavade han. — Namn kan det också finnas. Men anda har du i dej tummeliten, mumlade fader Brink och tryckte glasproppen i den tomrunna flaskan.

Han såg sig omkring i rummet. Sidenlappar och gulltrådar, halvfärdiga broderier och mönsterritningar låg kringströdda på borden, på stolarna, på sängen, och till och med på golvet såg han finheter glittra och glimma. Den låpan, vårdslös, vårdslös var hon som ett rikemans barn kunde vara, som tjänare går och städar och plockar efter. Tacka visste Brink ändå Axel. Det var annat, när sinatorn innehade rummet. Sinatorn höll ordning, han. Han glömde aldrig ens att slå korken på sina espukéflaskor.

Men se så, där ståtade ju fästmans-

porträttet redan i glas och ram på tapeten. En ganska schangtil pojke utvärtes betraktad, hennes Eskil.

Men där, därborta bakom birångsspegeln har hon ju gömt Jesusbilden. — Den låpan. Men se kvinna är kvinna, och ett flyktigt sinnelag är hennes största födelsemärke.

Brink drog försiktigt fram tavlan från gömstället. Sedan han en stund stått och betraktat den, tog han den med sig ut i förrummet och hängde upp den på väggen i sin verkstadsvrå.

Solen sken in i förrummet, tystnaden var ljuvlig, och Brink kände ingen stor arbetslust just för tillfället. En lur där på träsoffans lock kunde allt smaka bättre nu än allt annat. Och utan vidare betänkande slog Brink sig ned i soffan, rullade ihop en gammal rock till kudde och drog en tidning över huvudet. Trycksvärtans lukt var det bästa sömngivande medel skomakar Brink visste. Och så snart han slutit ögonen, var sömnen också i rikt måtto när honom. — — —

Han hade sovit länge och djupt, och han vaknade inte ens, då den knarrande dörren till förstugan öppnades.

Eskil, den fint klädde Eskil, steg emel-
lertid över tröskeln.

Han stannade något osäker vid dörren,
då han hörde och såg, huru grundligt hus-
fadern sov. En diskret hostning förmådde
inte ens göra denne vaken.

På två steg Eskil då fram till Ragnas
kammardörr och knackade på. Intet svar
hördes. Intet svar gavs heller på en ny
knackning, men väl kastade mästar Brink nu
tidningen av sig och satte sig yrvaken upp i
träsoffan.

— Hur i helsike har ni kommit in, så
tyst som Molnets broder, unge man. Inte är
flickan hemma, inte alls heller är hon
hemma.

— Jag får kanske vänta då en stund,
sade Eskil lika glad ändå. Och kanske jag
får säga farbror med detsamma. Vi blir ju
släkt ändå inom kort.

Eskil stod gladelig och väntade på ett
handslag av fader Brink på saken.

— Släkt? Jag erkänner ingen släkt, sade
Brink och rörde inte en fena.

Eskil slog sig något förbluffad ned på
den lediga skomakartabureten. Han jäm-

kade upp sina välpressade byxknän och slog därpå armarna i kors över bröstet.

— Men jag tänker gifta mig med Ragna, sade han.

— Gifta sig, ja, det måste väl människan göra för sina synders skull.

— För kärlekens skull, farbror Brink, rättade Eskil leende.

— Nå ja ja ja ja, sade Brink endast och slog ifrån sig med handen.

— Farbror har en religiös livsåskådning. Eskil såg på den ensamma Kristusbilden på väggen.

Brink smålog. — Ni menar, att jag är troende. Ånej, ånej. Min avlidna hustru, hon var troende. Hon kunde både leva och dö på den allmänna kyrktron. Men jag är nog som svarte Jim från Ovambolandet härvidlag. — Men betrakta ni bara bilden däruppe. Det är en herres porträtt. Ni känner kanske hans gripande levnadshistoria.

Eskil satt med korsslagna armar och betraktade skomakar Brink smått nyfiket, smått överlägset.

— Javisst, bästa farbror, jag är ändå inte en alldeles vanlig hedning. Men farbror borde få höra något också om andra stora

herrar, om Shakespeare, Goethe eller om Dante till exempel.

— Unge man, ni glömmer alldeles bort att räkna upp ryssgubben, anmärkte Brink.

Eskil spände upp ögonen. Skomakarn tycktes också ha sysslat med annat än med sin läst.

— Farbror är väl aldrig i världen tolstojan?

— Nej för fargin, jag är bara skomakar Brink i Gökungens gränd.

— Javisst ja, sade Eskil. Men farbror ville, att Tolstoj skulle nämnas. — — Tolstoj, ja. Eskil grimaserade en smula. — Tolstoj hör östern till.

Brink drog litet på smilbanden. — Österns barbari, som tidningsskrivarna kallar det.

— Eller österns drömmeri, sade Eskil.

— Nåja, fargin vet, vad det allt kallas. Men vad vore världen ändå utan allt det där. Ett välordnat, men torrbränt helvete, ett evinnerligt uppehållsväder utan en förlösande regndroppa. Och vad ryssgubben biträffar, har inte mången med så enkla ord som han trampat de grannaste såkallade herrar på liktornen. Och han har visat, att

det som vi kallar livet, är ett enda stort tiasterstycke med utklätt folk och falska grannlåter, som skymmer undan det verkliga livet eller just själva människohjärtat.

— Jag tror farbror sen också är tolstojan, sade Eskil.

— Å vet hut! Den enda rätten människan har här i världen, är att vara sig själv. Och den rätten ger jag inte bort om fan tog. — Men ni nämnde här ju också andra stora gubbar. — Si, det fanns i min ungdom därborta i Borgnäs en magister, som hade fått det i sig, att mjölnar Brinks August sku bli läskarl, och han var ofta framme med sina postillor och läste och förklarade för under-tecknad ett och varje ur mänsklighetens historia. Men magistern dog sen bort nästan utav bara svält, om jag minns rätt, och Brinkens August blev skomakare. Och tur var det för oss båda. — — — Nå ja, alltnog, jag minns de där namnen alltifrån min ungdom, men mycket minns jag inte, av vad själva männen skrivit. Men — Brink såg upp på den ensamma Kristusbilden — vad denne herre talat, det vill sitta i minnet.

— Också han var en drömmare, en av Österns många drömmare, sade Eskil.

— Det där är bara ett talesätt. Han var rätt och slätt en herre, en herre i mod och självövertvinnelse. Si, jag har allt mer på senare tider börjat tänka mig in i dessa ämnen. Arbetarnas jakt på de såkallade herrarna gör, att man först och främst börjar göra klart för sig, vad en herre är.

Eskil skrattade till ungdomligt, vanvördigt, där han satt och gungade på skomakartabureten.

— Unge man, sade Brink något stött, — ni skrattar, men kan ni säga mig herreskapets innersta kännetecken.

— Ett klart huvud och en kraftig arm, som slår till, när det behövs. Där är allt, sade Eskil utan att blinka.

— Bra, bra, bra nog, men det där är kännemärket för en karl. Självövertvinnelsen är däremot herreskapets säkraste märke, ett stilla majestät, som varar från evighet till evighet. Men si, självövertvinnare får man allt söka efter. Och därför har jag kommit underfund med, att också den strid, som nu pågår mellan arbetare och såkallade herrar, endast är en strid mellan gelikar. — Men nu tycker jag vi kan sätta punkt för det där

resonemanget, sade Brink och började söka efter en cigarr.

Men Eskil svängde runt ett tag på den hala, läderbeslagna taburetten och utbrast:

— Farbror är vilseledd. Farbror vet inte, huru saken riktigt förhåller sig.

— Va sa, sade Brink nu endast och gav den unge mannen ett kort ögonkast.

— Farbrors pojkar lär höra till röda gardet, vågade Eskil likväl komma fram med.

— Ja visst tusan gör de det, sade Brink strax. — Jalle är plutonchef och Hannes skriver till tidningarna och håller tal och tar ibland ledigt från verkstaden och reser till landssocknarna och talar där. Axel igen är tryckare på sinaten och har ett resonligt sinnelag. — Men det är Ragnas sak, att tala om sina bröder för sin fästman. Om ni därför vill veta mera, så fråga Ragna om resten.

Eskil såg något fundersam ut. Han hade med ens fått mycket att tänka på. Ragnas far var ju en riktig tvärvigg med en mycket obestämd livsåskådning, och två av bröderna var således sanna rödgardister. — — Men Ragna, Ragna var ändå något helt annat. En ros var hon i tistelgården, en lilja uppvuxen

på sophögen, ett lamm bland ulvarna. Och vad hade hon egentligen med sin far och sina bröder att skaffa. Eskil slog strax allt det, han fann störande och obehagligt, ifrån sina tankar.

— Den är annars vacker, den där Kristusbildens däruppe, sade han för att säga något.

— Vacker, ja visst, instämde Brink. Och den hade Ragna tagit ned från tapeten och hängt upp sin fästman i stället. Si, kvinnan är en låpa i många stycken.

Eskil blev röd i ansiktet och fuktig i ögonen. Det brusade och sjöng i hans unga blod, men han var tyst som en mur och började hastigt söka fram sina cigarretter.

— Men nu måste väl skomakarn äntligen gå till sin läst, menade Brink, reste sig och bad om att få intaga sin taburett, som Eskil allt fortfarande höll besatt.

Eskil tog nu plats i fönstersmygen och började röka en spinkig klubbcigarrett, medan Brink tände på sin äkta bondeigarr.

Med ens sprang Eskil upp, och ut ur rummet var han redan, innan Brink ens hann tänka, vad brådskan kunde gälla.

Det var emellertid Ragna som kom, de-
lig som våren, i sin ljusa klänning, alltifrån
hjässan ned till tåpetsen. Och där möttes
hon av Eskil mitt på den lilla gården, där
rönnarna just stodo i blom, och de kysstes
och kunde inte annat.

— Kors i jess, ungt folk är alltid lika to-
kigt, mumlade Malénskan lite brydd, där
hon just råkade stå vid vattenposten med
sitt ämbar.

En regnig höstafton steg morbror Alexander våt och väderbiten in till släktingarna i Gökungens gränd.

Svåger Brink stod just och brynte fläsk till kvällsvarden och hade ingen ledig näve för handskakning med gästen. Han väntade hem pojkarna, och själv var han hungrig så det skrek i honom.

— Du ber en inte sitta ens, sade svåger Alexander och slog sig ned på Brinks taburetten.

— Nå va i helsike, när fläsket vill brinna för mej, sade Brink och drog den sprakande och sprittande stekpannan från elden.

Potatisgrytan kokade i sjudundrande fart, och också på den måste fader Brink hålla ett vakande öga. Potatisarna kunde så lätt förvandlas till mos i grytan.

Svåger Alexander kände emellertid så väl sin avlidna systems man och dennes

okruserliga lynne, att en ovänlighet här inte bekom honom så mycket.

För sin egen del var han van vid ett artigt och bugande uppträdande. En vaktmästare i ett ämbetsverk fick ju lov att buga och bocka i alla väder, huru ämbetsherrarnas humör än kunde skifta. Dock, utan tvång och bitterhet kröktes alltid svåger Alexanders rygg, därför att han, likt sin avlidna syster Edla, anammat läran om korset och levde endast av Guds nåd.

Brink älskade just inte överhövan sin svåger. Omedvetet ringaktade han dennes betjäntsytta och ännu mer motbudande för Brink var svågerns betjäntnatur. Lättrogen var han, och undergivenheten var medfödd hos honom.

— Nå, hur står det till med din son häradshövdingen, frågade Brink nu äntligen för artighets skull, medan han plockade upp de rykande potatisarna ur grytan.

— Jo, tackar. Herren har hjälpt oss, så att Ivar nu är färdig och utstuderad och inträder som tjänsteman i samma verk, där jag tjänar.

— Tjänare, sade Brink och torkade fingrarna på den blänkande byxstjärten. Han

hade just lyckligen slagit upp fläsksåsen ur pannan.

Men svåger Alexander suckade litet och fortfor: — Vilket igen har till följd, att jag måste lämna mitt arbete, mitt trettioåriga kära arbete.

— Vem bestämmer det? Ivar kanske, sporde Brink nu något intresserad.

— Ivar just, jo. Han säger, att han inte vill se sin gamla far som betjänt, där han är tjänsteman.

— Det gör han ta mej tusan rätt i, sade Brink.

— Ånej, käre svåger, det är bara denna världens högmod, som sitter i ungdomen. Huru ödmjuk och tjänande var inte vår Herre Jesus, när han vandrade på jorden.

— Stopp, stopp, du blandar ihop likt och olik, Alexander. Låt bli det där, och kom hellre och sätt dig här till bords med mig. Potatisen kallnar.

— Tackar som bjuder, man säger inte nej till sådana godsaker i nödtider.

Svåger Alexander jämkade litet på sin himmelsblå stärkkrage och gick utan vidare krus till bords. Som ett barn knäppte han

sina händer och började bedja en lång intensiv bordsbön.

Halvgamle, grovkornige August Brink slog ned ögonen, han kände sig helt brydd, där han ofrivilligt blev vittne till ett sådant överjordiskt kärleksförhållande.

Det var nämligen en hög visa svåger Alexander nu sjöng till den himmelske brudgummen. Tack och lov välldes ur hans mun som hade han suttit i en lustgård, där mjölk och honung flödade, och där gyllene frukter hängde mogna och tunga i träden. Och när han äntligen sade sitt amen, amen, satt Brink en stund i undran över vad han kunde sätta ihop för några potatisar och en skiva brynt fläsk.

— Vad människorna ändå är olika, sade Brink om en stund.

— Ja käre svåger, men inför korset bli vi alla lika, och alla Honom lika.

— Det är lögn, det sista du sade, Alexander, — en gemen lögn. Det förra kan hålla sträck för ett visst slags folk.

Svåger Alexander ämnade nu formulera sitt svar med ett bibelspråk, men blev avbruten av Hannes, som just steg in i rummet. Hannes tycktes vara helgdagsklädd och var

därför strax färdig att sätta sig till bords, sedan han hälsat på morbror Alexander.

Strax efter Hannes kom emellertid också Jalle instigande, arbetsklädd och svart om nävarna. Och knappt hade dörren stängts, innan den åter öppnades av Axel.

— Sinatorn är god och klär av sig handskarna och tar in ålänningarna från skafferi-
et, med samma han står där i närheten, kommenderade Brink.

Medan Axel stod i skafferidörren och plockade upp strömmingen ur fjärdingen, steg Ragna småsjungande in i förstugan.

— Stackars mina pojkar, sade Ragna endast, när hon såg Axel stå lutad över fjäringen. Och hon småsjöng strax igen.

— Se på Ragna! Morbror Alexander reste sig och tryckte systerdotterns hand. Gud välsigne din lycka, kära barn.

— Tack, tack, morbror Alexander. Ragna bara log.

Fader Brink bjöd nu också dottern sina ypperliga rätter, men Ragna tackade endast och bad morbror Alexander vara så god och låta maten sig väl smaka, och likaså bröderna och far själv med. Och småsjungande gick hon därpå in genom kammardörren.

— Det är bra att vara förlovad i nödtider, mumlade Jalle ur tvållöddret, där han stod och tvådde sig i en vrå vid spiseln. Förlovat folk äter litet.

— Bäst därför, att du storätare också skaffar dig brud, sade Axel.

— Jo, bara man inte sku ha annat att tänka på. Geväret blir väl snart ens brud, sade Jalle nu allvarligt.

— Geväret?

Fader Brink och morbror Alexander sågo båda upp, och de vände sina spörjande blickar mot Hannes, som satt alldeles tyst och åt med stor aptit. Endast av den tystlåtne Hannes kunde man möjligen få veta, vad som verkligen var i görningen.

— Hannes talar ingenting, sade morbror Alexander.

— Han talar inte, men han håller tal och skriver desto jäkligare i stället, menade Brink.

— Käre svåger, inte svärja, förmanade Alexander.

Hannes smålog litet. — Man vet ingenting, sade han. Men stridsberedda är vi alla.

— Stridsberedda, upprepade morbror Alexander. — Men Hannes, Hannes! Hannes och Jalle, är ni verkligen min goda syster Edlas söner, då ni på detta sätt går i onda makters tjänst. Världsordningen, samhällsordningen, som är vår Herres verk, vill ni omstörta, och det vill ni göra med svärd i hand. Vänd om från den vägen medan tiden är, ingen välsignelse har någon av att vandra på den vägen. Vänd om, jag ber er för er saligen avlidna moders skull, för er systers skull, ber jag er.

— Bed för tusan för min skull också, stack-Brink fram.

— Morbror Alexander, sade Hannes, låt oss höra. Var det stora kriget onda eller goda makters vilja?

— Det var en Herrans skickelse, svarade morbror Alexander trovisst. Si, Tyskland var överbefolkat och behöver mera land. Därför *måste* det gripa till svärdet. Så har jag hört herrarna i ämbetsverket säga. Och Tyskland skall segra, det säga de alla. Och ett gudfruktigt folk bär ju själva segern inom sig.

— Varför inte. Men morbror anser alltså, att krig är en tillbörlig förrättning.

— Ja, så visst, enligt Skriften är det Guds skickelse.

— Men, morbror Alexander, låt oss höra, vad är då en revolution? Hannes såg intresserad på sin avlidna mors broder.

— Revolution! Den tillfrågade stötte ifrån sig med båda händerna. Det är olydnadens, själviskhetens och grymhetens ande, som ställer till uppror och revolution. Det sade också pastor Kvistberg senast i går vid vårt helgelsemöte.

— Varför inte, han har kanske rätt ur sin synpunkt, blott han säger detsamma om allt vad krig är.

— Vad herrarna i ämbetsverket har sagt, och vad pastor Kvistberg säger, är sanning. Det kan man gå i borgen för, tillade Alexander ytterligare.

— Stopp, stopp, Alexander, sade Brink nu. Vad som är sanning, vet varken du eller jag mer än Pilatus visste det i forna tider. Men var och en har ju sitt samvete att gå till. Och mitt samvete säger, att både världskrig och småkrig och uppror och revolutioner, allt sådant kan ta varann i hand. Att slåss och dräpa i fyllan och villan är skamligt, men att på nyktert huvud ställa till ett

sjudundrande slagsmål, där allt vad liv och anda har bland manfolk med tvång skall bådas upp, det är ett helvetes okynne.

Svåger Alexander tryckte händerna tätt mot öronen. — Inte svärja, käre August, inte svärja.

— Vad farsan är tvetalig. Fänrik Stål gillar han, men krigare gillar han inte, sade Jalle, som nu var uppputsad och färdig att gå till bords.

— Var du framme där med näbben, din kycklingstupp, sade Brink. — Vad den saken anbelangar, är det bara goda skrivare jag gillar. Sak samma om de sen diktar ihop en visa om själva Hinonde. Si, det är alldeles en skild sak med dem, som diktar ihop ett och annat. Men vi här i den rejela världen, vi ska alltid se saken som den är.

— Avrustning folken emellan är just arbetarklassens mål, sade Hannes nu allvarligt till fadern.

— Men tillrustning människorna emellan ställer den till likafullt, sade Brink.

— Svärdet måste tagas ur förtryckarnas händer, och arbetarklassen är utsedd av en högre makt att göra det, sade Hannes trosvisst.

Morbror Alexander satt och såg på de andra vid bordet. — Käre anförvanter, sade han, varför plågen I eder med slikt invecklat tal. Herrens rådslag skall en gång kullkasta alla edra planer. Vad är väl människans liv på denna jorden. En pilgrimsfärd till Guds Jerusalem.

Morbror Alexander reste sig med ens och sträckte ut sina händer. — — Kan ni ej se, huru den eviga stadens portar vinka i fjärran. Vitt ljus faller över vägen och lyser, lyser klart, ser ni, så stilla, så stilla och förunderligt klart. Lätt blir därför den ringe tjänarens gång, när han vandrar framåt mot den eviga staden, och han ömkar sig över sin broder, som fått den timliga rikedomens börda att bära på vägen. Käre anförvanter! Kan ni höra sången från Guds stad:

Halleluja!

Klockorna ringa sitt amen ja.

Herrens glädje är inne,

lycksalighetens timme.

— Svåger Alexander, sade Brink, när gästen åter tystnat, du är allt lite släkt till dem, som diktar ihop ett och annat.

— Jo, och därför skall vi inte längre

säga emot morbror Alexander, tillade Hannes djupt allvarlig.

Ragna hade stått i kammardörren och lyssnat till männens tal. I händerna höll hon ett fång fallna skära rosenblad. Hon stod där och insöp deras doft i långa, djupa drag.

Så barnsliga de ändå var allesammans, tänkte hon, smålog och drog sig åter in i kammarn.

Julen 1917 nalkades, och Ragna beredde sig för en resa till Eskils hem uppe i finnmarken. Med oro i hjärtat tänkte hon på den stund, hon skulle stå inför Eskils höga föräldrar, och hon undrade med ens, om något, som människorna kallade klasskillnad, ändå fanns till i världen. Men då tog hon sig till att betrakta saken ur evighetssynpunkt, och då fanns där ju ingenting annat kvar än kläderna som skilde.

Och hon sprättade upp en kungsblå kjol, som hade nio våder, och vilken hennes mor moder burit i sin ungdoms vår, och hon sydde sig en klänning av den och guldstickade dess krage och sydde i små ärmar av spets. Och när klänningen var färdig, såg hon på sin bild i spegeln och var ganska belåten.

Men den svarta kattskinnshatten, den gav henne allt mera huvudbry. För att katt

var katt och blev inte sälbisam, huru man än slätade den.

Hur det var, föll hennes blick emellertid en afton på en fjäder, som var instucken i ett hål på tapeten. Det var en ganska fin pjes, när man närmare såg på den. Axel hade en afton haft den med sig i fickan, när han kom hem från teatern, där han var statist i ett stort och grannt stycke.

Men så den fjädern svajade och glänste, när man svängde på den. En riktig fantasi-fjäder var det. Med lysande ögon drog Ragna den gång på gång mellan fingrarna, och därpå stack hon den vid brättet i den svarta kattsinnshatten. Hon svängde och böjde på huvudet, hit och dit, hit och dit, och den röda fjädern böljade mjukt som en eldröd tunga. En kvarts meter mätte den i längd och smalnade av i ändan som en ormunge.

— Ragna! dånade nu fader Brinks röst från förrummet, så att Ragna spratt till.

— När du nu res opp till finnmarken, ska du be att få köpa ett par kappar råg och en bit smör av Takajärviherrn. Här börjar nu bli svält på allvar.

— Råg och smör, upprepade Ragna och såg något frågande ut.

— Aldrig ett korn skall här tiggas av Takajärviherren, sade Jalle nu och slog näven i bordet, där han just slutat att läsa sin arbetartidning. Ni vet inte, vad slags herre han är. En arbetarnas utsugare, en översittare av värsta slag. Kamrater från Takajärvi arbetarförening har redan tidigare skrivit om honom, och här står igen fula saker att läsa. Ruskig släkt du får, Ragna. Men den är du ärligt värd, därför att du aldrig haft någon stolthet i dig och inte det minsta av klasskänsla.

Ruskig? Ragna bara frågade.

— Du köper det jag sagt och därmed punkt. Här är ta mig tusan inte fråga om något tiggeri, sade Brink och räckte Ragna en hundramarkssedel.

— Men vad vill detta betyda? Jalle gick och nöp Ragna i hattfjädern. Segling under falsk flagg är inte tillåten, min fröken, sade han. Och den fina eldröda fantasien brast itu.

Jalle tycktes vara ond på fullt allvar. Men Ragnas ögon blevo våta och dimmiga, och hon skyndade in i kammarn, och hon grät, som man gråter i ungdomens vår.

Fader Brink däremot, han satt på sin läderbeslagna taburett och skrattade, ett moltyst och gott skratt.

Den i-hinrikespolitiken!

*

Följande morgon reste Ragna. Resignerat drog hon den ogarnerade kattskinnshatten djupt ned intill ögonbrynen, svepte den becksvarta kragen kring sin hals och sade ett tyst farväl.

Malénskan följde henne ett stycke utåt gränden, och här bad Ragna i avskedets stund för far och bröder: — Se efter dem, goda tant Malén. Se, att de inte alltför länge går i samma skjortor, de är så oeftertänk-samma i den vägen, far i synnerhet.

— Kors i jess, det begriper jag så väl, jag, som också haft karlfolk i huset. Malén-skan nickade djupt förstående. Lycklig resa nu bara, kära barn.

När Ragna mot kvällen nådde den lilla, ödsliga järnvägsstationen, där Eskil stod väntande, var hela bygden insvept i djupaste decembermörker. Men kärlekens heliga

enfald sken klar ur fyra ögon och gjorde färden genom de tunga, drypvåta skogarna ljus som en midsommarfärd. Hela skalor av lekande ord viskades in i öronen på flickan från Gökungens gränd. — Min ros, min älskade, min nyponblomma, satt Eskil av Takajärvi ihop lika skönt som en gång kung Salomo under Libanons cedrar. Och flickan i den svarta kattskinnshatten var säll som bruden i Höga visan.

Och säkert, som en Herrens skyddsängel, höll den gamla hästen kursen, och den hitade fram genom skogarnas mörker, och utanför stora porten till Takajärvi stannade det kloka djuret och gick inte ur fläcken, fastän unga herrn i misstag ännu knyckte i tömmarna och manade på.

Man var alltså framme.

En purfinsk dräng i pjäxor steg långsamt ut ur arbetsstugan och gjorde så småningom portarna höga och dörrarna breda för den älskande ungdomen.

Men inga ljus tycktes vara tända i salen. Endast en vardagslampa brann på bordet, och ingen fanns, som välkomnade Ragna Brink från Gökungens gränd.

Hon stod emellertid redan mitt i salen, förbryllad över tystnaden och livlösheten i huset.

Eskil hade försvunnit för att underätta sin mor om gästens ankomst, men han dröjde, och Ragna började känna sig något förstämnd.

Dock kunde allt detta ändå inte bero på annat än idel förnämhet, och i salen fanns för övrigt så mycket vackert att beskåda, att Ragna för en stund helt glömde sin belägenhet.

Huru vackra var inte tavlorna. Ansikten, alldeles levande ansikten välkomnade henne, friska skogar doftade emot henne ur gyllene ramar, och inom glas och ram lågo sju mogna jättepäron i en skål. Att få hugga i det gula skalet med tänderna och sen dricka upp hela frukten! Ragna visste, hur det smakade, hon hade en gång i sitt liv ätit en dylik frukt.

Men nu höjde hon sina blickar upp mot kristallkronan, och hon betraktade den länge och vördnadsfullt. Och när hon åter sänkte sin blick ned mot golvet, sken detta så glimrande blankt, att hon nästan kunde spegla sig däri.

Därinne i ett av de inre rummen stod emellertid Eskil och hans mor och talade häftigt till varandra.

— Du vet det ju redan, att vi aldrig komma att erkänna denna flicka från gränderna som vår släkting.

— Men hälsa då åtminstone på min flicka som på en främmande vägfarande, som på vem som helst, som besöker gården, bad Eskil.

— Nej. Takajärvi-patronessan knyckte på huvudet. — Nej. Hon stod med romanen »Mannen av börd och kvinnan av folket» hårt tryckt mot bröstet. Hon hade skaffat sig verket, för att därur möjligen få någon ledning och klarhet i den familjetvist, Eskils förlovning tillskapat.

Men Eskil bad ännu en gång.

— Nej, nej, nej aldrig, sade patronessan. Och färgen vek med ens från hennes kinder, hon vacklade fram mot soffan och lade sig sanslös ned på dess sammetskuddar.

Det var patronessans älskliga ovana att svimma vid varje sinnesrörelse. Botet mot detta onda bestod då endast i att lämna den sjuka i fullständigt lugn. Eskil, som kände till behandlingen alltsen sin barndom, gick

därför nu sakta ut i salen, lämnande dörren öppen efter sig.

— Har något hänt här i huset, har någon dött? frågade Ragna bestört över Eskils upprörda utseende.

— Nej, ingenting alls, sade Eskil och strök sin flicka lugnande över håret. — Jag är strax tillbaka.

Och Eskil bar in en bricka med svart kaffe och små sockerkakor, och de älskande åto och drucko och voro lyckliga, glömande denna världen och människornas besynnerligheter. Ett viskande samspråk fördes nu mellan fyra ögon, och den gamla pendylen under glaskupan tickade ivrigt sitt ja och amen till de många ovana orden.

Denna stilla ro bröts emellertid inom kort av den återuppståndna patronessan, som blek men nyfiken uppenbarade sig i en av salens dörrar. Utan att yttra ett ord, stod hon där och betraktade flickan genom lorgnetten.

Ragna steg upp och neg djupt och vördnadsfullt, imponerad av all denna ytterliga förnämitet.

Inte ett ord gick emellertid över patro-

nessans fina läppar, där hon stod i dörren, och allt började te sig helt obegripligt för Ragna Brink.

I sin osäkerhet tog hon då ett steg fram mot dörren, där den stumma värdinnan höll vakt. Men just då stängdes dörren långsamt och obevekligt.

Unge Eskil rodnade ända upp över ögonbrynen, men han tog sig nu till att ge Ragna ett begrepp om de underliga former, hysterien kunde ikläda sig. Och Ragna, som inte var synnerligen bevandrad i sjukdomshistoria, upptog lektionen med djupt deltagande, utan ett spår av misstro. Det var ju Eskil som talade.

Patronessan hade emellertid tagit sin tillflykt upp till sin herre och man i en övre våning av det stora huset.

Här satt Takajärviherrn och rökte, lutad mot den breda läderstolens bastanta ryggstöd. Han hade just lagt en tidning ifrån sig och tycktes knappt märka, att maken inträdde.

— Sebastian, min vän, sade patronessan med ett vinnande småleende, vet du att flickan har kommit. Hon är klädd i högblå

klänning med guldstickad krage och ärmar av likspetsar. Spetsärmar på en resa! Oh mon Dieu!

Meddelandet tycktes ej störa Takajärvi-herrn. — Vi hinner väl med den saken, sade han blott. Nu hade han annat att tänka på.

Det var väldiga pris, som nu betalades för gullregnshavren och midsommarrågen. Och hemvetet var snart värt sin vikt i guld. Kriget, det stora, stolta kriget gav ändå vinster, sagolika vinster. — Ser du, min vän, sade Takajärvi-herrn, nu gäller det endast, att kunna hålla folket i styr, det oroliga, missnöjda folket.

— Ack, ja, Sebastian!

Patronessan slog sig ned i lädersoffan. Hon hade visst intet emot att höra något mera om godsets lysande affärer.

Men därnere i salen ljöd med ens högljutt tal av muntra röster.

Eskils glade farbroder från Harjula på andra sidan sjön, hade helt oförmodat kommit till gården, och här lät han sig redan kaffet väl smaka i de ungas sällskap.

En lätt förstämning hos dem hade emellertid inte undgått honom, och sen han anat

dess orsaker, gick han strax utan krus upp för trappan, som ledde upp till husets övre våning.

— Min allerhögsta, högvälborna broder och svägerska, sade Harjulaherrn, när han steg in i sin broders arbetsrum. — Vad tjänar det till att bedröva de unga mänskorna? Vad kan mitt herrskap ha emot Eskils kungsblå flicka?

Harjulaherrn stod axelbred och bondelik mitt på golvet med händerna vilande i vadmalsrockens djupa fickor.

— Så talar du, Oliver, som inte har några barn, som går och gör galenskaper, sade patronessan.

— Ja, inte svarar jag för mina ofödda barn, jag heller, skrattade Harjulaherrn. I vår ämnar jag gifta mig med en trädgårdsmästarinna, som kallas fröken Hägg till exempel, och sen får vi se.

— Comment! utropade patronessan. Ännu en ofrälse in i slakten. Oh mon Dieu!

— Oliver, min broder, sätt dig, sade Takajärviherrn nu till sin yngre broder.

Harjulaherrn slog sig småleende ned i en läderfåtölj.

— Undrar just, vart du syftar med din

slattriga, demokratiska livssyn, började Takajärvipatron. — Ser du ej, vartåt det bär? Revolutionsspöket sitter ju redan och grinar i egna knutar. Om en del skalder och en del av den såkallade intelligensen i sin enfald kurtiserar folket, så må en adelsman ändå veta, vad som anstår honom. Du borde veta, att adelskap förpliktar. — Rentav degenererande är ju dessutom den livliga ståndscirkulation, som på senare tider ägt rum. Mellan massan och aristokratien existerar i grunden mera än klasskillnad: de äro skilda raser. Vilket inte endast rasbiologer genom mätning av skallar ur olika samhällslager vetenskapligt bevisat, men som varje oförvillad ädling med varje nerv i sin kropp förnimmer.

Takajärviherrn lyfte stolt på huvudet. Han hade talat ut.

Patronessan knyckte nu också på sitt lilla, välkoafferade huvud. — Ack ja, Sebastian. Vår stackars Eskil! Vår stackars, stackars Eskil!

— Vilken rörande tragedi, lilla, lilla Loulou, sade Harjulaherrn och reste sig. Han såg en stund nästan intresserat på sin broder och på sin broders hustru.

— Ni är rentav storslagna i all er oförvillade inbitenhet, sade han. Och oförbätterliga, det märker jag. Och därför: Adjö, mitt herrskap.

— Vad menar han, Sebastian, sporde patronessan.

Men Harjulaherrn lämnade sin broder och sin broders hustru att utreda saken sinsemellan, och han återvände till de unga i salen. Och han drack svart kaffe och åt små sockerkakor tillsammans med dem.

Men han inbjöd strax sin brorson och hans blå flicka att gästa gården på andra sidan sjön. Och redan innan kvällen randades var Takajärvi övergivet och utan gäster.

Axel Brink hade mottagit ett brev från sin syster Ragna och gick därför en afton med hälsningar till hemmet i Gökungens gränd.

— Ja, ja, åt sinatorn skrivs det nog långa radiramsor, sade Brink, när Axel drog upp brevet ur fickan. Det var inte utan att fader Brink var litet jalu. — Nå, hörs det någonting om rågen och smöret, som jag beställde?

— Det kommer sen, det.

— Nå, låt komma då.

— Hon skriver: »Jag var endast två timmar i Eskils hem. Där var mycket förnämt och mycket vackert. Hans föräldrar äro ganska besynnerliga. Eskil säger, att de lida av en sjukdom, som har ett så konstigt namn, men de lågo inte till sängs ändå. En skymt av Eskils mor fick jag se. Hon liknar inte alls Eskil. Hon hade små, vita tänder

och otroligt små fötter. Det hade varit roligt, att få lyfta upp henne. Jag skulle säkert orkat. Men hon såg så föraktfullt på min klänning. Men vad skall man göra? Eskil bad mig tusen gånger om förlåtelse för detta. Hans far fick jag inte alls se. Jag fick aldrig veta, om han liknar Eskil.

Men nu är jag på Harjula hos Eskils farbroder. Han är fyrtioett år gammal och ännu ogift.

— Va va va i helsike, avbröt Brink. — Är hon inte där hon skall vara. Ska hon börja flacka land och rike omkring, den låpan. Om Takajärviherrskapet är för högvälboret att hålla henne hos sig, som det ju låter, fastän hon ingenting begriper, ska hon komma hem och det strax, sade Brink. — Skriv de till henne. Och skriver inte du, så skriver jag. Skomakar Brink var sårad.

— Där ser ni nu, vad de går för, muttrade Jalle sömnigt uppifrån sin lave, där han redan sovit den bästa aftonsömmen.

— Varen tysta nu bara allesammans och hören på, sade Axel.

— Han är fyrtioett år gammal och ännu ogift. Men han är mycket glad och så god

och ser ganska bra ut. Han liknar något litet Eskil. Han har skänkt mig en hög silverkanna och två ljusstakar. Nu ämnar jag skänka honom en guldstickad tobakspung. Han röker pipa. Han talar mycket om skogar och djur och växter, men aldrig ett ord politik.

Annars talar allt folket här politik, både torpare, drängar, mejerskor och tjänarinnor. Men trädgårdsmästarinnan sysslar endast med sina blommor i drivhuset, hon talar inte mycket, men jag gissar, att husbonden och hon älska varandra.

Men här finns många, som är riktigt vilda och revolutionära, alldeles som vår Jalle.»

Jalle mumlade nu något obegripligt uppifrån laven.

Och Axel fortsatte: »Eskil fruktar mycket för sin fars liv, ifall uppror skall utbryta. Det sägs här, att Takajärviherrn är djupt hatad av folket. Det är ändå skamligt, att hata sjuka människor, tycker jag.

Hela helgen stannar jag här. Hälsa far och säg, att han får en stor bytta fint smör och tjugo kakor bröd. Ingenting har jag begärt. Harjulaherrn har själv föreslagit, att

jag skall taga det av honom. Han vet, att alla nu svälta i städerna.

— Håll opp, sade Brink. — Det skall betalas. Hederligt skall det betalas, så länge jag orkar slå en pligg i klacken. En och annan människa med herrenatur tycks det ändå finnas kvar i bygderna. Men si, de är de tystaste och kommer sällan i tidningarna med sina donatationer.

Fader Brink var rörd.

Men Axel fortsatte att läsa: »Säg bröderna, att de skola städa i hemmet. Bed vår goda tant Malén tvätta deras kläder. Försök få far att för en dag lämna av sig den grå ullskjortan till tvättning. Föreställ bröderna ännu en gång, huru lugnt och glatt vi alla hade det, om de inte ville syssla med politik. Jag har märkt, att Eskil likställer alla rödgardister med banditer. Och på rysen är han alldeles vild. Det är troligen en stor dygd att hata ryssarna. Men jag är tyst som en mur i dessa frågor. Jag är odygdig och hatar ingen. Harjulaherrn är också alldeles tyst i dessa frågor. Man ser, att han inte hatar någon. Han slår ut med handen åt alla politiska frågor och skrattar gott som en äkta rysk kapten.»

— Sen är det ingenting vidare, bara hälsningar till alla, sade Axel och stack brevet i fickan.

Men Jalle hade klivit ned från sin sänglave. Han var nu alldeles vaken.

— Ragna ska låtsas förstå någonting, därför tiger hon som en mes, sade Jalle. — Men sablar anamma, vad jag sku predika för hennes fästman. Begriper den spilevinken inte, att det är skillnad på ryssen före revolutionen och ryssen efter revolutionen. Före revolutionen kunde hatet från finländarns sida vara en dygd, efter revolutionen är det den svartaste skam.

— Jag ger nu fargin både i hat och kärlek, sade Brink. — Men när man skall vänta ända tills helgen är slut på den utlovade smörbyttan. Man kan ju bli politikisk här ännu på gamla dagar. Si, tarmen skall ha sitt. Från den grundsatsen viker jag inte. Smör skall det vara. Sku jag regera det här landet, ta mej fan, om jag sku låta föra ut en klick. Varje käft sku då få sin rejela smörgås vareviga dag, och det knorrande folket sku bli tyst som en välsmord maskin. Vad nytta är det med de utländska styv-

rarna. Inte mättar det oss, när engelsman sitter och smörjer kråset.

— Nå men far, far, hördes nu Hannes säga inifrån kammarn, där han satt och skrev »brandartiklar» vid Ragnas lediga broderingsbord.

Dörren stod på glänt och Hannes hade med ett halvt öra lyssnat på de andra i köket. — Har far alldeles glömt bort bonden Paavo?

— Ånej, min herre, stack fader Brink tillbaka. Men sådana bönder finns int och sådana käringar som hans hustru finns int heller. Och inte ska du heller sitta därinne i kammarn till halva natten och sätta ihop lögner.

— Och nu är sinatorn god och går hem och lägger sej, och ni går förresten och lägger er nu varenda käft. Den tomma krävan skriker mindre när man sover.

Skomakar Brink lyfte trälocket av långsoffan och började knöla om rörtofsbolstret.

Och Jalle fann för gott, att åter svinga sig upp till sin sänglave, och Axel sade helt beskedligt godnatt och gick.

Men inne i kammarn satt Hannes vid

Ragnas lediga broderingsbord och skrev, och skrev:

— Arbetare, bröder! Snart, snart skola vi med egna händer öppna portarna för det tusenåriga riket, och vår dröm om den nya staten skall ej längre vara endast en dröm. — Huru länge ha vi ej med upprörda hjärtan, men vanmäktigt, betraktat människornas liv omkring oss i städer, byar och alla landsändar, och ur vårt innersta har en mäktig röst ropat: Det är orättfärdigt. — Vem vill då bevara de orättfärdigas samfund. Inte du, inte jag. — Inte blev ni heller skapade som de filosofer, vilka sitta vid sidan av vägarna och betrakta allt med ett stilla leende. Nej, bröder, till fanatiker äro vi kallade. Lys stolt vår eldröda fana. — Arbetare, bröder, håll hela er vapenrustning blank och skinande, ty stark är den gamla fienden, och hård blir kanske den sista striden. — Bröder! Skall ni våga ert liv om det gäller. För framtidens rike, för mänsklighetens vår, för, för — — —

Hannes strök ett tag sitt yviga, mörka hår, han sökte ordet, det skönaste, starkaste ordet.

Ragna var hemkommen, och fader Brink hade med rörelse mottagit den efterlängttade smörbyttan jämte tjugo präktiga rågröds-kakor.

På kvällen var Malénskan inbjuden till Brinks. Brink själv ville så ha det, ty Ragna hade medfört en dyrbar kaffelängd, ägg-smord och sockrad, en raritet, som ingen skådat på månader, än mindre smakat dess sötma och ljuvlighet.

Och Brink hade i egen person städat och dammat trasmattorna. Han hade tvättat sig, rakat sig och klätt vit skjorta på sig, allt av eget initiativ.

När Malénskan på kvällen trädde in till Brinks, kunde hon knappt tro sina egna ögon, när hon varseblev den glänsande vete-brödslängden trona på kaffebordet.

— Lite tiatersnask kan väl smaka för var och en, småmyste Brink. Live börjar

ju bli nästan alltför långsamt med bara linfrögröt och vicker. — Men sätt sej nu, Fredrika.

Malénskan slätade ut sitt splitternya bomullsförkläde och satte sig vid kaffebordet. Hon var så slagen av den sällsynta trakteringen, att hon knappt förmådde yttra något, varför Brink behöll ordet och fortfor:

— Si, människan är ju i vissa stycken förmer än djuren. Svåger Alexander läser och predikar visserligen här dageligen, huru bra det är för människan att fasta och sättas på prövning. Han förviter mej och kallar mej materjalist, därför att jag inte godtar en sådan reljon. — Materjalist, det skällsordet har han säkert lärt av sonen sin, som är härrasöding, si de syftar på, att man högaktar mat. Men människan är ett dyrbart ting, och mat skall hon ha och väl skall hon hållas, om hon skall trivas på denna jorden. Vem kan då begripa de troende, när de tackar Gud för svält och pina. Nej, en sådan reljon godtar jag aldrig.

Malénskan satt glad och trött och vilade efter dagens tunga arbete, och hon nickade för det mesta till allt, vad Brink talade.

— Allt det där är nu saker, som jag så litet begriper, sade hon slutligen. — Men gott och trösterikt är det ändå i de här svältens och nödens tider, att då och då slå upp 317 i Andeliga sånger och läsa:

En gäst och främling är jag här,
mitt borgerskap i himlen är.

Vet August, utan den reljonen sku jag inte stå ut en enda dag.

— Är det då Gud, som sätter fasta och svält på människan också efter den sortens reljon, frågade Brink.

— Det tror jag aldrig, sade Malénskan. Det är ingenting annat än människans ondskas och oförstånd, som ställer till så mycket illa. God näring är nog en Guds gåva till den arbetande människan.

Brink sken upp. — Nå visst tusan, visste jag inte, att Fredrika ändå har förnuftet med sej i sin reljon. Och nu ska vi ta oss den första koppen på saken.

Brink lyfte upp den blankskurade kaffepannan, medan han ljudeligt ropade inåt kammarn: — Ragna, skynda hit och skära upp krusibullan.

Ragna kom skrattande ut i förrummet. — Käraste tant Malén! Ragna omfamnade Malénskan. Hon kunde inte annat.

— Kors i jess, vad ni alla är goda mot mej, sade Malénskan rörd. — Men nu ska vi inte röra bullan, förrän pojkarna kommer, att också de får se en riktig kaffelängd.

— Nå men där stampar de ju redan snön av fötterna ute i förstugan, sade Ragna gladeligt och skyndade att öppna dörren för bröderna.

— Ser ni pojkar, vad bröd vi har! Malénskan sken som solen över hela ansiktet.

— Vackert skådebröd, jo, tyckte Hannes.

Jalle bara såg och sökte sig strax bakom förhänget, där avklädning och tvagning strax tog vid. Han anade varifrån brödet härstammade. Ragna hade ju intima förbindelser med den högre jordägarklassen, som smorde kråset med ägg och smör, när folket svält. Inte en smula därav ämnade åtminstone han sätta inom läpparna, så frestande det än varit att känna vetebrödets sötma i munnen.

— Äten och dricken nu bara, vi skall på möte strax ändå, sade Jalle.

— Oj, oj, oj, tyckte Brink. Nå, vi bjuder

åt sinatorn då. Han skall väl strax vara här, och han är inte rädd för de vitas baciller.

Malénskan såg frågande ut. Hon begrep inte alls, vad Brink hade för prat för sig.

Ragna hade emellertid skurit upp det underbara brödet och tant Malén skulle vara så god och börja.

Då kom Axel.

— Se där, sinatorn kommer just i grevens tid, sade Brink. — Och nu får vi rätt hederliga rangschoner, eftersom vettbröd inte duger åt våra pojkar. Si, de tror inte att något gott kan komma ifrån Galiléen.

Brink stack en skiva av vetebrödet i munnen. — He for som flot i skomarn, skämtade han på sin hembygds mål, när han sväljt den lilla läckerheten.

Malénskan satt alldeles tyst och doppade. Hon drömde sig tillbaka till flydda tider, då kaffe var kaffe och brödet bröd.

— Tackar allerödmjukast, sade hon, när hon tömt den söta bottensatsen, vi är ju nu alldeles som i våra välmaktsdagar.

Hannes, som nu var skrudad i mötesdräkt, tog i förbifarten ett par skivor av brödet och stack dem i fickan, varvid han upplyste, att det i folkköket stod sex, sju års

gamla ungar i kö och väntade att få slicka tallrikarna, när man ätit.

Malénskan torkade en tår ur ögonvrån. Det läckra brödet kändes med ens nästan beskt på hennes tunga.

— Jo, det börjar bli rörande och obehagligt, sade Hannes, drog paletån på sig, sade adjö och gick.

Malénskan suckade. — Vad allt månne ens ögon ännu skall få skåda, innan man får sluta dem i Herrans ro. Lyckliga de, som nu vilar i jordens sköte. Höström hade bössa hem med sej i går kväll. De exerar och övar sej ren på fabriksbacken och var det bara finns en ledig plats. Jag kan ändå aldrig begripa, att eget lands folk skall kunna börja slåss sinsemellan. Finlands folk har ju alltid varit ett hederligt folk.

— Tant håller föreläsning, sade Jalle och drog det rosiga kretonnskynket åt sidan, så mässingsringarna gnisslade mot ståltrådslinan. Jalle var nu också rentvättad och fullskrudad.

— Jag håller ingenting, men jag menar, att det ändå är eget, att arbetsfolk så litet nuförtiden har utav hemlandskänslan. Förr var det ändå annorlunda. Jag vet, att när

min avlidna syster i sin ungdom tjänade i ett furstligt hus mitt inne i djupa Ryssland i närheten av Moskowa och hade mat och kläder i överflöd, så fick hon innan ett år gått till ända en sådan hemlängtan, att hon måste hem. Och just då var det sommar i Ryssland, och hon skulle fått fara med sitt herrskap till Livadia, där kejsarn om sommarn bodde bland rosor. — Ja, stackars hon om också, suckade Malénskan inom parentes. — Och så var det med syster min. Men ni pojkar har nu inte heller varit utom hemknutarna, så ni har inte ens fått pröva edra fosterlandskänslor.

— Känslor är känslor och ingenting annat, sade Jalle. Men vem har nu seglat mera kring världen än Höström. Han har ju odlat jord i Australien, arbetat i vapenverkstäder både i Nord- och Sydamerika och mått bra och varit som en fri man skall vara, och han kan intyga, att det inte mångenstädes är så fjantigt ordnat med ståndspersoner och underklassare och tjänstemän och betjänte som i fosterlandet. Älska nu sen, den som kan.

Jalle tog ytterkläderna på sig.

— Jalle, smaka ändå på mitt goda bröd, bad Ragna.

— Var inte tokig och låt sådana godsaker gå dig ur händerna, menade Axel, som satt och åt av Ragnas fina bröd riktigt andaktsfullt.

Men Jalle såg ståndaktigt förbi det frestande kaffebordet och gick sin väg.

— Kors i jess, vad det är underliga tider. Han åt inte vettbröd, den baddarn, himlade sig Malénskan.

Brink, som suttit tyst en lång stund, helt sysselsatt med den rara förplägningen, skrattade nu ett moltyst och gott skratt.

Den inrikespolitiken!

Inbördeskriget hade börjat, och fronten löpte som en avgrund tvärs genom landet.

I huvudstaden svajade den röda fanan, med stolthet beskådad av bekvännarna, avskydd och bespottad av de statstrognaståndarna.

Mången skomakare hade lämnat sin läst, mången skräddare sin sax och järnvägsmännen tågen, och ställt sig vid den vidunderliga statens roder. Svälten lättade likväl ej, brödbristen blev allt svårare, men i gränderna såg man tiden an med nytt hopp. Nu kunde ju säd dessutom hämtas från Sibirien, när man förbrödrat sig med det gamla fiendefolket. Och nu var man ju inte längre bara pöbel och underklass, nej, gubevars, man styrde nu själv sina öden. Och gatpojarna visslade gladare visor än förr, och gatsoperskorna läto nåd gå före rätt, och

sopade ej bort i ett tag alla små skinnklädda fruvar och damaskklädda herremän från torg och gator.

Också i Gökungens gränd numro 17 bornerade den revolutionära andan nu starkare än någonsin, och Virtaskan förde ordet mera överlägset än förr i tvättstugans underjordiska parlament. Och Malénskan och glansstrykerskan Elvira Elv funno det ofta vara rådligast att hålla tand för tunga, för att inte bli döpta i het lut för sina motrevolutionära åsikter.

— Kors i jess, undslapp det dock Malénskan en dag, vad det är underliga tider.

— Härliga tider, vårtider, islossningstider för arbetarklassen, poetiserade då strax en fabriksarbeterska, som stod och tvättade sin verkstadsdräkt i en ledig bunke.

— Ja, den som lever får se, sade Malénskan. Men onda gärningar bär aldrig goda frukter. Huru vilt har rödgardister inte redan farit fram med folk. Bud om mord och plundringar kommer ju från många håll. Man skäms för hela arbetarklassen.

— Vad är de illgärningarna mot det för-

tryck, som i århundraden plågat det arbetande folket.

— Vad slags förtryck, frågade Malénskan.

— Tant Maléns liv måtte ha varit en dans på rosor, sade flickan ironiskt.

— Just, just, på rosor och akvilejor. Malénskan måste skratta litet, där hon just skurade på i sitt anletes svett.

I detsamma öppnades tvättstugudörren på glänt, och Ragna stod där och vinkade Malénskan till sig.

Malénskan var strax färdig att hör samma kallelsen, och hon kilade ut ur tvättstugan, så fort hon kunde komma fram med professors galoscher på fötterna. Och hon pustade befriat, när hon åter stod ute i friska luften, borta från snarvlet där nere i gropen. — Men vad är det, kära barn?

Ragna såg något förgråten ut och anförtrodde Malénskan viskande sina bekymmer.

Endast sju dagar hade Eskil nu varit i staden, och nu skulle han alldeles oförmodat resa igen. Till fronten skulle han, till den vita fronten skulle han, om det så också gick rakt genom eldlinjen. Han hade fått bud om, huru hans far var jagad som ett villebråd

av främmande bruksarbetare, och huru han fick hålla sig dold i skogarna, för att undgå döden. Och nu hade Ragna i förtroende lovat skaffa Eskil en arbetarblus, jacka och stövlar av smorläder.

Därför undrade Ragna nu, om inte tant Malén i löndom kunde ge henne av Höströms kläder. De vore så lämpliga vad måttet beträffade. Jalles kläder hade ju nog varit de lämpligaste, men mot bröderna kunde hon ändå inte begå något som liknade ett förräderi.

— Nej, nej, det begriper man, sade Malénskan lugnande. Live är tillräckligt blandigt redan. Men vi ska si, vad vi kan hitta däruppe på vinden.

Ragna följde Malénskan uppför den ranka vindstrappan.

— Vi ska si, sade Malénskan och öppnade en gammal kista. Här har jag saligen avlidne Maléns brugomskläder. De har blivit gröna och malättna, fastän jag har försökt bevara dem som mina ögonstenar.

Malénskan drog upp en ålderdomlig jakett ur kistan.

— Käraste tant! Eskil sku se alldeles

tokig ut. Han skall ha riktiga arbetarkläder, viskade Ragna.

— Tokig? Nå, kors i jess, om så är, så kommer en tokig alltid lättare fram genom eld och krut än en klok. Men nog är det besynnerliga tider. Jag hörde i går av professor Guleniuses hushållerska, huru herrskapsfröknar bär bössor och pistoler under kjolarna, och huru behändigt de slinker genom rödgardisternas passfunderingar.

— Men här, här hittar jag ju, vad jag behöver, sade Ragna och lyfte ned ett bylte från takstolen.

— Skall då den fina släta gossen verkligen dra Höströms gamla paltor på sej, undrade Malénskan. Låt mig åtminstone tvätta dem först.

Men Ragna vecklade hastigt in sitt fynd i tidningspapper. Ett par trasiga smorländersstövlar, som lågo och skräpade på sanden, pressade hon in i samma paket, och så bar det i väg ned för vindstrappan.

Men Malénskan fick fatt henne i kjolen. — Det går ej an, de måste tvättas först, nästan skrek hon.

— Allt är bra nu, tack, tack, viskade Ragna och var försvunnen.

Malénskan packade åter ned sin avlidne makes brudgumskläder i kistan, och en suck steg härvid ur hennes hjärta. Inga arvingar hade hon, ingen son, ingen dotter, inte bröder, inte systrar, och hon undrade till vem hon skulle lämna de kära plaggen, när hon slöt sina ögon i döden. Och nu när kriget rasade, fick man ju vara beredd var dag, var stund. Huru talades det inte redan om att tysken sku komma i land, andra talade om svensken, och Virtaskan svor ju i går på, att engelsman redan var i antågande, för att hjälpa de röda. — Vad var det då annat än döden, man hade för ögonen. Men aldrig, nej aldrig skulle de kära plaggen ändå komma varken i tyskars eller fransosers klor, nej hellre skulle de då få gå upp i eld och rök under bykgrytan, innan den stora förödelsen kom.

Malénskan steg försiktigt ned för vindstrappan. Professorns galoscher klafsade så det var riktigt besvärligt att gå i trappor, och nu kände hon sig så olustig, att hon rakt ej förmådde gå tillbaka till tvättstugan.

Hon letade efter den stora dörrnyckeln i sin kjolficka, gick in i sitt rum och satte kaffepannan på.

Det nya kålrotskaffet skulle nu avprovas, för vilket det gällt att köa tre timmar å rad.

Och medan hon så satt där i tystnaden och väntade på kokningen, tog hon fram den himmelsblå sångboken, slog upp 317 och sjöng med svag röst:

En gäst och främling är jag här,
mitt borgerskap i himlen är.

Det var sällan Brink numera såg sina söner hemma. Hannes och Jalle bodde nästan i kasernerna, på arbetartidningarnas redaktioner och gud vet var. Endast Axel kom oftare till hemmet i Gökungens gränd, där han klagade över det avstannade arbetet och över hungern, som blev allt mera plågsam.

I den nya regeringens tjänst ville han dock ej gå, så mycket det än lättat utkomsten både med mat och kläder. På sidan om striden ville han stå, såsom det anstode en sann socialdemokrat, om det så skulle bära eller brista.

Likväl hände det en afton, när Brink i stillhet satt vid sitt arbete, att Axel steg in med geväret hängande i rem över skuldran.

— Sinatorn? Brink trodde ej sina ögon.

— Du lipar. Ja, det är kanske värt, sade Brink långsamt.

Inte ett ord yttrade Axel, och även Brink teg.

— Inte vill man heller bli alldeles utstött ur arbetarklassen, sade Axel slutligen tungt. Allt spott och spe hade man kanske orkat med, om man hade pengar att leva på och lita sig på. Till fronten far jag ändå aldrig. Jag står på vakt vid senatsborgen.

— Jo, jo, du står som kerubim och vaktar himmelrikets portar. Kors i jess, måste jag rakt säga som tant Malén. — Men har du kanske någon brödbit på fickan? Jag är hungrig som vargen.

— Brödbit? Nej, en tallrik rotsoppa fick jag i dag i kasernen. — Men här skall du ha.

Axel lade en stor sockerbit på Brinks verktygsbord.

Skomakar Brink sken upp. — Nå ta mig tusan, vad det skall smaka gott till den förbannade kålrotsskvätten.

— Är Ragna därinne i kammarn, jag ville träffa Ragna, sade Axel nu och reste sig.

— Ragna är ute och löper, det finns inte mycket guldbroderingsarbete i sådana vargatider, sade Brink.

Axel hängde då tyst geväret på skuldran, tog avsked och gick.

Knappt hade Brink hunnit något så när klara sina tankar i ensamheten, förrän Ragna och hennes vän Eskil trädde in i för-rummet.

Vår luften satt i deras kläder och medförde en förunderligt frisk fläkt i rummet, en doft, som satt kvar ännu, sedan de gått in i kammarn och dragit till dörren efter sig.

Men så glada som förr var de ingendera, det såg Brink strax, och det var ju ingenting att undra på. — Allvarstider har vi nu fått, fårbror Brink, menade pojken ju riktigt på gammalmansvis. — Leken måste vika, men kärleken behåller vi ändå i evighet, sade han, när han tog flickan sin om livet. Och flickan menade ju också: I evighet. — — — Nå ja, vi talar så lätt om evigheten här i timlighetens värld, tänkte Brink och lade ifrån sig syl och hammare.

Marsskymningens ljusa skugga lade sig över rummet. Brink gäspade och småfrös, och hungern skrek och rasade i hans innandöme.

Han reste sig från den läderbeslagna tabureten och började göra upp eld i spi-

seln. Kaffe på torkade kål- och maskrosrötter var inte gott, men det fyllde och värmdes ändå något. Men se socker var ändå alltid socker, tänkte Brink, när han med välbehag betraktade biten Axel stuckit fram på hans verktygsbord. Sak samma om den också härstammade mitt inifrån det rödaste röda högkvarteret.

Han slog det lilla sockerstycket i sju bitar och slickade snålt sin breda tumme på saken, alldeles som björnen slickar sin honungstass. Ragna skulle i kväll ändå få dela läckerheten med honom.

Medan Brink så gick omkring och sysslade, tittade Malénskan in genom dörren. Hon höll någonting gömt under förklädet och såg spjuveraktig ut.

— Kan August gissa, vad han får?

Brink hann likväl inte säga ut, vad han tänkte på, innan Malénskan stack ett halvt kornbröd i hans näve. — Si, professor Guleniuses svåger är egendomsägare oppe i Vesijärvi, och jag fick ett helt bröd av hushållerskan, när jag förde hem tvätten, förklarade Malénskan.

Brink mottog brödet med rörelse, och han bjöd Malénskan sitta ned en stund. Malén-

skan kunde emellertid inte nu ge sig tid här-till, hon skulle hinna till sköljhuset ännu, innan solen gick ned.

Men då tyckte Brink, att han kunde skjuta handkärnan en gång för unders skull, och han drog helt flinkt en rock på sig och slog mössan på huvudet och var redo.

Och snart skramlade handkärnan väldeligen ute i gränden, när Brink riktigt sköt på med karlatag.

— Kanske Fredrika vill sitta opp på lasset, ropade Brink.

— Kors i jess, vad han pratar, småskratade Malénskan, där hon halvsprang efter det farligt skumpande lasset.

— Se till bara, att det inte stjälpes, ropade Malénskan tillbaka.

Professor Gulenii allra finaste skjortor var ju med i tvätten.

*

Ett stilla månljus låg över Gökungens gränd, när Brink och Malénskan återvände från sköljhuset. Det lyste så försilvrat och förklarar över vägen, där de drog fram, att en knappnål hade kunnat upptäckas på vägen.

En ung arbetare i blus och med puukko-kniv dinglande i svältremmen mötte dem i gränden. Han knep sig med tummen och pek fingret om näsan och snöt sig grundligt, just när Malénskan slank förbi honom.

— Kors i jess, så obilevat de bär sig åt, fnös Malénskan och synade sig om kjolen.

Borta från fabriksbacken hördes kommandorop och exercisbuller, men annars var kvällen ljuvlig och tyst som i den tidiga våren.

— Det är rödgardisterna, som ännu väsnas där borta, sade Brink och lyssnade.

— Ja, Gud bivare oss alla, om utrikare ännu ska komma hit, som det sägs. Men det tar väl ingen ända, förrän så har skett. Om det sen är svensken eller tysken, vem vet. Virtaskan svär på, att det är engelsman som kommer. Vad kan man då veta.

— Bäst att ingenting alls tro, det skvattaras och pratas så mycket skräp i orostider, menade Brink endast.

Och med fart bar det av för Brink både uppför backe och nedför backe, och han tillstod inte Malénskan att ens röra vid kärnan.

När man så var kommen till hemgården, lyfte Brink helt flinkt bykkorgarna ned i tvättstugan, som redan var mörk och tyst och städad efter dagens mödor och strider. Och nu sade Malénskan inte nej till en liten vilostund inne hos Brinks, eftersom Brink bjöd på kaffe.

När Brink och Malénskan trädde in i för-rummet, satt Ragna ensam vid bordet. Hon stödde ansiktet mot händerna och tycktes knappt märka, att dörren gick.

Ingen lampa var tänd, men månljuset upplyste rummet och låg i klara rutor på bordet och golvet.

— Sitter hon inte här ensam som trollet, sade Malénskan. Har vår flyttfågel redan lyftat på vingen och rest av mot norden?

Brink tände eld. — Vad språk har ni nu för er? sade han.

— Vet far ingenting, frågade Malénskan viskande av Ragna. Ragna skakade på huvudet.

— Vad är det frågan om? Är det något, som angår mig och mitt hus, så sägen strax ifrån, sade Brink myndigt.

— Jag säger ingenting vidare, än att det

är någonting, som varken pojkarna eller Höström eller Virta eller Nykvist för Guds skull får veta, viskade Malénskan.

— Nå inte är jag väl någon skvallerkärning heller, brummade Brink, stött över att man ingenting anförtrott honom.

— Det är ingenting annat, än att Eskil har farit till fronten, kära far, sade Ragna nu sakta och sorgmodigt.

Fader Brink hade börjat syssla vid spisen och sade alls ingenting till Ragnas förklaring.

— August säger varken svart eller vitt till saken, undrade Malénskan.

— Vad är därtill att säga. Det är ju en klar sak, att den som blir slagen, får lust att slå tillbaka. Pojken hör ju till den såkallade herremansklassen, som arbetarna tror att de nu skall kujonera.

— Men huru han skall slå sig igenom de rödas eld och krut, det sörjer jag över, suckade Malénskan. — Men de sotiga kläderna, oj, oj, hur kunde han ta på sig de sotiga kläderna.

— Sörj inte över kostymen, kära tant Malén, sade Ragna. — Kostymen var lyckad. Vi lånade ju ytterligare fars gamla

svältrem och fäste en puukkokniv att dingla i remmen. Och han strök beck under naglarna, och jag målade ett blått ankare på hans hand. Och vi skrev ut ett purfinskt prästbetyg på en stulen blankett, och jag kallade honom Uljas Vesa Veitikka. Och vi satte ihop tre arbetsbetyg, och vi sotade våra fingrar och tummade om alla papperen, så att de såg solkiga och naturliga ut som Jalles verkstadsbetyg.

— Nå kors i jess, om inte han går igenom med sådana pass, utbrast Malénskan.

— Va va va i helsike, sade Brink nu, vad har ni riktigt haft för er, kvinnfolk. — Rustade ni ut honom på detta sätt här i mitt hus, och gick han ut här genom min dörr?

— Han steg ut genom *mitt* kammarfönster, sade Ragna lågmält, och genom granngårdens brandgång försvann han ut i Gökungens gränd. Jag välsignade honom, eller vi välsignade varandra. Och nu fruktar jag endast för det klara månljuset. Ack, kära tant Malén, om man ändå kunde tjära månen, såsom det göres i sagorna. Hans knivslida blänkte alltför skarpt, där den dinglade i svältremmen; från mitt fönster såg jag honom ännu, när han gått förbi fabriksbac-

ken. Bed för honom, goda tant Malén, bad Ragna. Jag har ingen tro längre.

— Men kärleken är större än tron, tröstade Malénskan och torkade sig litet i synen.

— Hör August! Malénskan vände sig till Brink. — Vi mötte ju honom, det var just honom vi mötte i gränden. Det var han, som snöt sej så obilevat. Så vi kan kanske vara lugna allesammans.

Brink ställde den ångande kaffepannan på bordet, strök sot och sump från tummarna på byxstjärten som vanligt och tog plats mitt i träsoffan.

— Det fufflas jäkligt nu för tiden, sade han, men att Ragna skriver falska frejdebevis, det går över min författnings tankeförmåga, eller huru jag skall säga.

— August skall väl inte glömma, huru det heter, att allt är tillåtligt i krig och kärlek, försvarade Malénskan.

— Krig och kärlek, upprepade Brink småleende. — De två farsoterna kan då förvrیدا huvudet på folk. Men det börjar snart bli alltför blandigt med känslor och åsikter och förehavanden här i mitt hus. Man har ju nog av våra pojkers äventyr. Nu har ju

också sinatorn till råga på allt gått in i röda gardet.

— Vår Axel? Nej, det är inte sant. Ragna började häftigt gråta.

— Vad hjälper här ti lipa, sade Brink.
— Nu äter vi vårt kornbröd till kaffet och tackar Gud för stundens nöje.

Han bröt det halva kornbrödet i tre lika stora delar och ställde fram de sju små sockerbitarna.

— Se här, mitt kvinnfolk, nu låter vi sorgerna fara.

Under tystnad åt man nu det rara brödet. Varje smula, som föll på bordet, plockade skomakar Brink i munnen som en stäckars hungrig sparv.

Och förunderligt god var den bruna drycken, kokad på roten av grändernas solgula blomster. — Skål Ragna, för den lilla smörblomman, sade fader Brink. Muntra opp dig, min flicka, inte duger här annat. Här har du socker, ser du, huru det gnistrar som vit kristall.

Fader Brink sköt sina små subbiga sockerbitar till dottern.

Ragna tackade och måste le litet genom tårarna.

— Lite gift lär det ändå ska finnas i smörblommans rot, sade Malénskan nu. Professor Gulenius, som är riktig växtprofessor sku ha sagt det, påstod hushållerskan. Men vem lever utan kaffe här i jämmerdalen.

— Fredrika, tro inte så blint på professorer. Aldrig är vår nordiska sommarblomma så giftig som bönan från Laguayra.

— Oj, oj, Laguayrakaffe! Kaffe från Laguayra, oj, oj, suckade Malénskan. Men vår Herres nåd är stor. Kanske han ännu låter kommande tider bli som forna tider, då skeppen förde och hämtade varor från och till alla länder.

— Man kan ju önska och tro det som gott är, menade Brink, men allt här i världen beror ändå på människans invärtes beskaffenhet. Och det är ett tämmeligen ilsket släkte, som för närvarande befolkar jorden. Jag och svåger Alexander, vi språkade här en afton länge och försökte tyda ut tidens frågor. Visserligen har svåger alltför mycket tagit sitt förnuft till fånga under trons lydnad enligt Pauli recept, och han talar om bönens makt och ber till Gud om seger för tysken och seger för alla statstrogn, så svetten lackar ur pannan på honom. Men när man

vet, att fransosen ber tvärtom, och när man vet, att rödgardisternas utsvultna käringar ber ur sina ilskna hjärtans djup rakt tvärtom, ja, var i kattsvansen finnes då sanningens pärla. Ingenstans, nej en sådan finns inte alls.

— Den finns, sade Ragna, den finns så säkert som Gud finns. Jag tror fullt och fast, att den finns.

— Och jag tror som Ragna, sade Malén-skan.

Brink smålog. — Nå, som ni vill mitt kvinnfolk. Och fargin vet, kanske vi en dag verkligen hittar sanningens pärla. Men si då tror jag nog, att vi får tag på den saken alldeles i hemknutarna, jag menar i vars och ens innandömen eller såkallade själ.

Medan man så satt och talade i den sena kvällsstunden, knackade någon på dörren, och kort därpå steg Hannes följd av Jalle in i rummet.

— Fröjdens nu alla, tysken är på väg till er hjälp, sade Jalle upprört och gick och sökte något med stor skyndsamhet i sin bordslåda. Också Hannes tycktes leta efter något i skåpet, och när han funnit det han

sökte, stängde han långsamt och lugnt skåpdörren.

— Jo, jo, pojkar, vad är det jag sagt, att ni inte har papperen klara. Nu är ni ohjälpligt i fällan. Men när man ställer till slagsmål, får man polisen på nacken, sådan är världsordningen, sade Brink.

— Jag är klar nu, sade Jalle kort.

— Dito jag, sade Hannes, och han gick och tog farväl av de tre som sutto vid bordet.

— Ämnar ni ta till schappen nu? frågade Brink med märkbar darrning på rösten.

Hannes smålog. — Aldrig i världen, kära far.

— Vi tänker slåss, sade Jalle och var redan utom dörren.

— Har vi utrikarn här nu? frågade Malénskan med häpnad, när pojkarna gått.

— Kanhända han är i antågande, menade Brink. Inte för att jag tror på Jalles prat, men man märkte på Hannes, att något skulle hända. Han klämde ju min näve, som om det gällt en långväga resa.

— Herren välsine och bivare oss alla, sade Malénskan. Hon reste sig långsamt från stolen. Hon hade suttit så länge, att hon

var styv i lederna, och de utarbetade armarna värkte av den stunds vila de fått.

Brink och hans dotter sutto en stund tysta vid bordet, när Malénskan gått. Brink fann ej längre ett ord för sina tankar, och han satt tyst kvar i soffan ännu, när Ragna sade godnatt och gick in i sin kammare.

När Ragna på morgonen slog upp sitt kammarfönster, sken aprilsolen klar över förstadens gränder. Stora arbetarskaror tågade beväpnade in mot staden, och oro lästes i allas blickar.

Men långt bort gingo Ragnas tankar, till inlandsskogarna. Huru långt var Eskil nu kommen på vägarna, och huru hade den månljusa natten förflutit, där han låg kanske i en bergsskrevla eller kanske i ett dike vid vägen. Intet bud hämtade varken vinden eller de flygande vårfåglarna, och solen bara log åt människornas hat och blodiga strider, åt mödrarnas gråt och åt de älskandes oro.

Hon tog fram sin broderingsbåge till att stilla sin oro i arbetet. Med välbehag betraktade hon de vita silvermolnen på sidenskärmen. Glänsande fåglar skulle sväva över sidenet och höga silverstrån skulle växa in-

vid det djupblå vattnet. Hon trädde en guldtråd på nålen och välsignade i sitt hjärta arbetet, som var människan givet till tröst i all sorg.

I förrummet satt också fader Brink och knapprade flitigt på lädret alltifrån den tidiga morgonstunden, också han tröstande sig med arbetets sötma och bot för själens oro och kroppens hunger.

Malénskan gick just förbi köksfönstret. Brink såg bara en skymt av hennes randiga kjol, innan hon steg in i förstugan.

— Nu har vi honom här, sade Malénskan, har ni inte hört skjutandet inne i stan, Höström var hemma som hastigast för en timma tillbaka. Han grät så tårarna rann över händerna på honom, när han gjorde geväret i ordning, och han svor i tysken på det hemskaste vis och förbannade honom för all tid och evighet. Ja, vad skall man inte ännu få se och höra, innan man får sluta sina ögon i Herrans ro. — Men när den ena gråter harmens tårar, då står den andra med glädjens tår i ögonvrån. Hur innerligt välsignade inte Elvira just där nere i tvättstugan den tyska kejsarn, som sänder sin hjälp i nödens stund, när allt hopp är ute, och hjälpen ne-

kats från alla andra håll. Si, Elvira har bättre reda på än vi, huru de här affärderna riktigt i grunden förhåller sig. Hon umgås mycket i herrskapshus och har en kusin, som är pastor. Men nog är det annars besynnerligt, att det, som är heder för den ena, är den värsta skam och brott för den andra och tvärtom.

Brink såg inte ens upp från arbetet, medan han åhörde, vad Malénskan berättade.

— Något slut skall ett tiaterstycke ha, det är så visst det, sade han endast.

— Har ni alls något bröd, kära folk? frågade Malénskan nu. Jag sku annars kunna sträcka till med en liten bit av min rangschon. Si, jag fick middag i går hos professorns.

Brink såg upp. — Tackar allerödmjukast, sade han. Lite kluddkaka har vi ännu kvar från i går. Ragna malade torkade potatisskal på kaffekvarnen och gjorde en deg därav med mossmjöl och linfrö tillsammans. Det är beskt, så det svider i ögonen. Men något skall tarmen ha. Och inte är det numera att räkna sej till människosläktet, ånej, nog står vi närmare svinahjorden, vad födan beträffar.

— Så är det, skam till sägandes. — Men vänta, August. Jag har ett gammalt vinterben i skafferiet. Höström kom ju i julas hem med ett palvat fårlår. Jag har redan länge tänkt koka en kunglig soppa på läggen. — Ni kan ju båda kalasera hos tant Malén en gång för unders skull. — Kors i jess, vad de släpper för skott! Malénskan ryckte till vid det häftiga skjutandet. — Varen så goda då och kommen vid tretiden. Det är ju möjligt, att vi alls ej mer behöver tänka på det jordiska, men jag bjuder er, gott folk ändå och säger: Om Gud så vill.

— Tackar allerödmjukast. Det jordiska får vi allt lov att tänka på, så länge andan hänger ihop med kroppen.

Det vattnades Brink i munnen vid tanken på den rara soppan, och när Malénskan gått, gick han in till sin dotter och berättade om bjudningen.

*

Framemot eftermiddagen var den egentliga staden besatt av de främmande krigarna, och efterstrider fortgingo nu ute i gränderna.

Det smällde och smattrade och dundrade väldeligen, och Malénskan kunde ej annat tro, än att domedagen nu var för handen.

Men hon stod och rörde om i sin sopp-gryta, stilla och utan jämmer.

En gäst och främling är jag här,
mitt borgerskap i himlen är.

läste hon högt för sig själv..

Medan hon så stod vid spisel, kom Nykvistskan uppskrämd inspringande och berättade, att Virta och Brinkens Jalle låg fallna ute på stora allfarvägen. De låg undankastade invid en soplår och visste intet mer om denna världens strider.

Malénskan tog sig för bröstet. Det värkte och brände rakt i hjärtat, och hon fick inte fram ett ord.

— Och Virtaskan som just är på sista dagarna, sjunde barnet ska endera dagen komma till denna eländiga värld, sade Nykvistskan.

— Jag vet, jag vet, suckade Malénskan. Säg ingenting mer.

Där syntes en grupp tyska soldater på gården.

— Se där, så där se de ut, ropade Nykvistskan.

Malénskan lämnade nu sin soppgryta, och de två kvinnorna följdes åt ut på gården.

— Kors i jess, sådana järngrytor de hade på huvudena.

De sökte emellertid efter upprorsmän, och Elvira · Elv stod lyckostrålande mitt ibland dem. Och gamla fru Vide och Elvira buro ut brickor med smörgåsar och sparade små sockerbitar och rykande kaffe i kopparna, och de bjödo de främmande soldaterna på det bästa och raraste de ägde. Och soldaterna slog sig ned för en stund under den knoppande rönnen på gården och läto sig godsakerna väl smaka.

Inga karlar utom skomakar Brink funnos emellertid hemma i gården, och oroliga gingo hustrurna ut och in och vändades och gräto i hemlighet.

Virtaskan satt i sin källarvåning och stirrade ut genom sitt spruckna och kittade fönster. Också Virtaskan hade tjänat de röda och skalat potatis i kasernerna, och Elvira ansåg sig pliktskyldigast bära berättä om saken för de rättskipande solda-

terna. Men trots många gester och åtbörder lyckades hon ändå inte göra sig förstådd, och Virtaskan satt orörlig kvar som en stenuggla bakom sitt spruckna fönster.

Men alla Virtaskans ungar voro ute på gården, och de stodo i ring omkring de främmande krigarna och begapade dem och deras förplägning med runda ögon.

— Guttentag, sade Brink, som nu också steg ut ur sin verkstad för att beskåda främlingarna.

Soldaterna hälsade Brink skämtsamt tillbaka.

— Jo, jo, nog kan man skämta alltid, men inte är det roligt för det, pustade Brink.

— Är det inte roligt, vad är det Brink pratar, jublade Elvira Elv.

— Håll näbben på sej, sade Brink, och bjud inte ert slaskvatten åt tysken. Tysken skall ha öl. Och giv smörgåsarna och sockersmulorna åt ungarna här, ser ni inte, hur de står här och gapar och suger på ramarna. De här är tamejfan alldeles orättfärdigt gjort, de här.

— Vad Brink ändå vågar föra för språk, tag sig i akt, sade Elvira varnande.

— Å vet hut, åkerskrämman, sade Brink. Och han såg redan med välbehag, huru en av de hungriga främlingarna, en sanitär med ett ädelt ansikte, delade med sig åt tre-åriga rödgardistsonen Matti Virta, som med fruktansvärt allvarlig uppsyn stod och sög på sina smutsiga fingrar.

När Brink såg de fina kornbrödssmörgåsarna på brickorna, vattnades det honom i munnen, och han spottade fint och gick bort.

Malénskan hade emellertid underrättat Ragna, om vad hon hört av Nykvistskan, och nu stod de redan uppskrämda i beråd att bege sig utåt stora allfarvägen och få visshet.

När Brink fick höra, att Jalle stupat, trodde han det strax och sade helt lugnt: — Vi ska gå ut till vägen.

Men allfarvägen var stängd och bevakad av de främmande soldaterna och de nya statstrognas krigarna, som uppstått inne i staden.

Endast genom springorna i ett ruckligt plank fick Brink och hans dotter och Malénskan se en skymt av krigets förödelse.

Där låg Virta, och där, där låg ju Jalle

invid soplåren, alldeles som Nykvistskan berättat. Och där, där, träffades en halv vuxen gosse just av en dödande kula.

Ragna tryckte sitt ansikte en stund mot Malénskans rygg, hon kunde inte se mera.

Men Malénskan och Brink stodo ståndaktigt med ögonen i plankspringan.

Där fördes nu också fångar i massa, magra, utvakade arbetare av alla slag, och mången svartögd ryss och mången sorglös buse syntes här och där i ledet.

Sinatorn!

Brink drog sig bort från sin utkiksplats, som hade han fått ett knivstyng i sidan. Han ville inte se mera.

Malénskan snyftade högljutt. — Lycklig Edla avlidna, som inte behövde skåda denna sorgens dag, sade hon sakt.

Men alldeles tysta vandrade nu Brink och hans dotter, troget följda av Malénskan, tillbaka till numro 17 i Gökungens gränd.

Gästabudet för de främmande krigarna var undanstökat, och treårige Matti Virta tycktes nu vara ensam herre på gården, där han stod och plaskade vid en vattenså under rönnen.

Formannens tackor bräkte i vedskjulet, och Malénskan sände i förbifarten ett medlidsamt ord till dem.

Men Malénskan mindes nu också sin soppgryta och undrade, vad det skulle bli av den förutbestämda måltiden.

— Jag tror vi lägger bli att äta i dag, hördes Brink nu helt sakta säga.

— Är det så, sade Malénskan något förundrad, och de gick var och en in till sig.

*

Det var natt, och vilans tid var inne, men skomakar Brink låg vaken och vändades. Han svängde och vände sig, det stack och brände i skinnet som eld och nålar.

Han drog upp eld på en tändsticka och lyste över den blårutiga kudden och i alla skrymslen på träsoffan. Men inte en vägg-lus kunde han upptäcka. Hade han då rakt fått en sådan sjuka, som brukade ansätta magistrar och annat herrskapsfolk, som fördärvat sig med att läsa och tänka. — — — Men sinatorn. Där var han igen för ögonen. Den gick inte ur tankarna den där fångtransporten. Sinatorn, som är svag som ett

äggskal och har fel i ena lungspetsen. Han tål nog inte den politikiska leken. — — — Jalle är död, han. Jalle är död. Döden är kanske den enda lyckan, som människan får. Men Jalle var stark som en järnhäst, och han såg ut som skapad för att leva. Vart kastar de den döda kroppen. — — Men Hannes, ingen såg Hannes. Elvira, den åkerskrämman, talade något om hängning och halshuggning och straffarbete i Tyskland, och hon visste berätta, att alla ledarna ha flytt. Inte har Hannes flytt, nej han skrev, skrev ju så blixtförbannat dagar och nätter igenom, ända till sista stund. Fåfängligheter skrev han. Man föreställde och varnade honom, inte för rädslans skull, men för det rejela förnuftets skull, men ingenting bet på. De så binämnda idéerna är ju ändå ett, och live ett annat. Men det bestred han och påstod i sten, att de revolutionäras idéer en gång skall förverkligas. Men han har nu också mycket av trons gåvor i arv efter mor sin. Det är bara skilda profeter man följer. — Jalle låg redan död vid soplåren, han är död. — — Men fångtransporten — — sinatorn. Där var han igen för ögonen.

Brink fick inte en blund i ögonen, för de myckna tankarnas skull. De mörkaste midnattstimmarna hade redan gått. När klockan slog tre, började han klä på sig och satt inom kort på sin taburett hamrande och knappande.

Också Ragna hade vakat länge. Morgonfåglarna kvittrade redan gladeligen i de kala syrenbuskarna i granngårdens brandgång. De små djuren, hur sjöng de inte livets lov, då döden låg och gapade ur brustna blickar på vägarna, gatorna och långt borta i skogarna.

I drömmen hade Ragna sett Eskil liggende död i ett dike, skjuten i pannan. Men Jalle låg död vid soplåren. Det var i går, i verkligheten. Men Axel är fånge. Ragna nästan smålog vid den tanken. Axel, som hjälpte upp en fluga till livet, som av oförstånd gått att bada i hans kaffekopp.

När Ragna sen i den tidiga morgonstunden gick ut i förrummet, steg Malénskan redan in genom förstugan med en soppskål i händerna.

— God morgon, gott folk! Ser ni här,

äten nu och stärken er, ni behöver något varmt i krävan. Si, sorgen kyler och är tung.

— Tackar allerödmjukast, sade Brink sakta. — Fredrika är riktigt försynens skickelse och den himmelska moderns avbild.

— Se så, mindre beröm räcker till, menade Malénskan och gick strax igen.

En solig dag i mitten av maj stod Malénskan ute vid vattenposten och sköljde barnblöjor, just när Elvira Elv steg ut ur tvättstugan med sin zinkbalja och ville skölja herrtvätten, som skulle vara glansstruken och hemförd ännu innan kvällen.

— Se så, tant Malén, undan med sej, löjtnanternas kragar och bröst går framom barnbyket. Vi har ju stor parad i morgon, när segerhären norrifrån skall tåga in i vår befriade stad. Alla stärksaker skall vara färdiga innan kvällen.

— Kors i jess, sade Malénskan och drog sig åt sidan, ska det paraderas nu i dessa sorgetider.

— Sorgetider? undrade Elvira och såg närmare på Malénskan. Har rödsoten nu också farit i tant Malén? Vi, som alltid varit utav samma mening.

— Elvira är god och sköljer nu bara, så

vi får arbetet att gå undan för undan. Virtaskan ligger svårt sjuk, och jag måste hjälpa henne med det lilla jag hinner och skölja upp barnblöjorna.

— Virtaskan får skörda nu, vad hon har sått. Hur kommodig var hon inte här under det röda blodsväldets tid. Hon hade inte varit värd annat än alla de andra, som nu fått sitt välförtjänta straff. Hos min kusin pastorn var just en herre i går kväll, som sade, att de alla, alla hade bort mejas ned utmed glatta laget, kvinnorna med.

Elvira gjorde en så kraftig gest med sin våta hand, att vattnet stänkte Malénskan i ögonen. — På annat sätt får man inte den röda farsoten uppryckt med rötterna.

Malénskan torkade stänkvattnet från ansiktet. — Mycket möjligt, sade hon, men då skulle också halva Finlands folk stryka med. Och de skjutnas barn och systrar och svägerskor och svågrar och bröder sku ta opp striden i deras ställe. Si, släktskapen är en stor makt, som man måste räkna med. Och de röda är barnrikare än någon annan, och det sku bli bara värre. Nej, nej, aldrig botar man någon med bössan. Och det kunde aldrig vara någon riktig herre, som talade så

oeffertänksamt hos Elviras kusin herr pastorn och så obilevat sen.

— Om inte en häradshövding är herre, så vet jag inte, sade Elvira. Men så tycker jag också, att tant Malén kunde låta bli att gå Virtaskans ärenden. Låt det röda finnpaket ligga, som det har bäddat åt sej. Vet inte tant Malén numera, vad det vill säga att vara svensk. — En fröjd var det i alla fall, att så få svenskar gick tillsammans med det röda rackarföljet. Underligt var det med Brinks söner, de hade ändå ganska gott att brås på. — Men Höström, vad kunde han vara för ett svenskt missfoster?

— Se så, se så, Elvira, var nu inte i sin tur så överkommodig. Vad den svenska saken biträffar, så är jag så svensk, att jag inte lär mej finska, om man så slog nacken av mej. Och vad Höström biträffar, vet jag ingenting vidare än att han är österbottning och som inneboende ungarlshyresgäst bitraktad den bästa jag haft. Alltid betalade han punktligt hyran, alltid kom han hem om marknan med en stor viborgskringla till prisant, och till Fredrikadagen fick jag alltid en halv kilu kaffe och en vetekrans. — Och en heder var det visserligen för svenskarna,

som Elvira säger, att de så litet gick med de röda, men en skam är det ändå, att de så mycket skryter med sej själva. Så litet jag läser i deras tidningsblad, har jag ändå sitt, huru de är fulla av skryt och stolta ord över sin egen ypperlighet. Men »eget beröm luktar illa» säger ett gammalt ordspråk. — Och nu ska vi inte tala mer om den här saken, utan låta arbetet gå undan för undan.

Elvira Elv vred just vattnet ur den sista skjortan och lyfte undan sin skramlande zinkbalja.

— En annan gång, när vi har bättre tid, ska vi igen tala litet med tant Malén, sade Elvira, när hon gick. Men tag sig i akt bara för rödsoten, den är farlig, ropade hon ännu varnande, när hon redan var halvvägs upp till torkningsstället i fabriksbacken.

Malénskan smålog, hon kunde inte annat, när hon tänkte på, huru inbitna människor ändå kunde vara. Hon stod litet fundersam och såg på, huru vattnet från kranen i en stor silverklar pelare rann ut i baljan, och hon kom sig ej för att vrida om nyckeln, förrän vattnet svämmade över baljan och sköljde över fötterna på henne.

— Kors i jess, man blir ju tankspridd!

Malénskan vred till kranen så fort hon kunde och slog vattnet ur sina stora galoscher. Och sen tog hon kraftigt uti med rödgardistsonens trasor och blöjor. Det var inte tid nu att stå och fundera. Professor Guleniuses linnerock sku hem innan kvällen. Åh hå ja, den gode professorn. Han hörde åtminstone inte till de inbitna. Liksom när det var tal om det röda kriget, sade han, att ingen var skuldfri därtill. Hushållerskan begrep honom inte, hon trodde han var fjäsig. Men han är säkert en klok och tystlåten svensk man.

Ack ja, Herre, Herre. Malénskan försjönk i bön till den Högste mitt under arbetet. — När gav jag mat åt de hungriga, när härbärgerade jag de husvilla, när hjälpte jag de sjuka. Herre, barmhärtige Herre, förlåt mig min skuld, min stora skuld.

Svetten pärlade på hennes panna och rann utmed kinderna, där arbetets mödor plöjt djupa fåror.

Den stora paraddagen var kommen, och därinne i den stenlagda staden firades glänsande fester med flaggor, blommor och vitklädda flickor. Och sång och musik och militäriska marscher ekade på stentorgen. Och kanonerna gåvo salut och marken darrade ute i förstaden.

Skomakar Brink satt i solskenet ute på sin förstutrappa. Han satt lat en gång för unders skull och lät solen skina på sig. Det kändes ju så dystert och källarlikt inne i rummen, nu sen sommarvärmen hållit sitt intåg och sinatorn satt i fångenskap och Jalle var död.

Malénskan klev just ut ur en låg källardörr med litet spånor och vedstickor, som hon skulle föra in till Virtaskan.

— Nå, blir där liv eller död, frågade Brink.

— Månne det inte ska bli liv ändå, sade Malénskan glatt och skyndade i väg.

— Ja si, ont krut förgås inte lätt, brukar de säga, mumlade Brink.

Glansstrykerskan Elvira Elv uppenbarade sig nu på gården.

Brink såg strax på hennes min och klädsel, att hon ämnade sig till paraden. Hon bar en lång snäv kappa och en trattformig spånhatt på huvudet, prydd med konstgjorda krikon.

— Gumorron, hälsade Brink och gjorde helt skojsfriskt honnör. — Det var tusan, vad man är oppriggad. Det bär av till paraden, ser jag.

— Som Brink säger, smålog Elvira och gick beställsamt och knackade litet på fönstret till det rum, där gamla fru Vide bodde.

— Skynda sej, fru Vide, vi hinner ju inte.

Gamla fru Vide var emellertid också färdig på minuten och steg ut, ännu knäppande den slitna, åldersgröna klädeskappan. En urgammal ruggig plymfantasi i svart och grått skräpade på hennes tagelhatt, medan ett litet gulnat spetskrås hängde under hakan. Den gamlas fintskurna ansikte lyste

av rätt stor livaktighet, och en liten rodnad syntes på de vissnade kinderna. Hon var av gammal krigsmannaätt, och en stor fosterländsk frihetsparad bragte hennes gamla hjärta att klappa.

— Vilken solskensdag! sade hon och hälsade vänligt på Brink, medan hon skyndade efter Elvira, som redan hunnit långt ut i gränden.

Vad håken kallas den sortens folk nu igen, tänkte Brink. Papavers hontex — hontux eller honte-ux. Sak samma. Hebreiska var det i alla fall och betyder avdankat herrskap. Men gumman är en riktig hedersmäniska, därtill kan ingen neka. Sku alla vara så fogliga i sitt uppträdande som den sortens folk, sku inga larm och oväsen finnas i världen. Ingen har hört den gumman knysa ett ord om den förbannade svälten, och ändå lär hon få svälta och knussla mer än någon annan, efter vad Malénskan har sett och hört.

Höga visa krigsherrar, pustade Brink, släppen därför nu också ett skott för papavers honte-ux. De är de allra trognaste samhällsbevararna. De är tysta och glada och nobbla utav fan, ända in i döden.

Medan Brink sålunda satt i ädla funderingar, trädde en främmande barfotad gosse ljudlöst in på gården och frågade efter skomakarmästar Brink.

— Det är just jag själv det, i egen person. Men vad är det? frågade Brink.

— Jag sku komma och säga, att Hannes Brink är död, sade gossen. Han blev skjuten fredagsnatten på Sveaborg, och sen, att Axel Brink dog själv i fånglägret ungefär för en vecka tillbaka.

— Vem är du? Vem har sagt? Brink reste sig, som om någon stuckit honom i sidan.

— Jag får int ingenting vidare säga, sade gossen oroligt. Min bror sa.

— Så går du hem till mor din då, sade Brink sakta.

När den barfotade budbäraren gått, slog Brink sig ned på trappan i solskenet och satt ännu en stund, såsom han redan länge suttit.

Sinatorn. Min sinatore. Han var äldre än Hannes och Jalle, min sinatore. Han var barnslig. Han var sjuk, han orkade inte.

Brink sökte efter en näsduk i sina fickor, men hittade ingen. Det var ju så sällan, han behövde en sådan fåfänglighet. Och så kom

Malénskan ännu till förargelse ut på gården igen och hängde trasor på trädgårdsplanket och upp på sträcket och var hon bara fick plats.

— Jag skall flagga lite igen, sade hon och slog ut blöjorna så det smällde. Är August sjuk, eller vad går åt honom, när han sitter så där besynnerligt länge och latas med händerna i kors. Malénskan steg litet närmare.

— Ånej, jag är frisk som bocken, jag. Men jag lär alls inga pojkar ha mera, inte en enda.

Brink steg upp och gick bort undan Malénskans forskande ansikte.

Malénskan hade emellertid inte riktigt uppfattat, vad Brink sagt. Aldrig i världen trodde hon, att Brinkens alla tre pojkar kunde vara borta från livet. Axel var visserligen svag och lättknäckt i sådana strider, men ändå, annat än prat var det väl inte. Och Malénskan ämnade just titta in till Brinks på ett ögonblick, för att ändå för varje händelse föreställa dem det osäkra i alla jordiska förhållanden och påminna dem om den fasta klippan, som Herren är, ja, just då kom Viholmskan ut ur tvättstu-

gan och berättade under tårar om Hannes Brinks arkebusering.

— Var det då sant? Malénskan bara såg på Viholmskan. Nå, ändå Viholm? Finns han i livet? fick hon slutligen fram.

— Jag vet ingenting, ingenting, klagade Viholmskan. Han var uppe vid fronten. Tårarna runno utmed hennes kinder.

— Kära vän, kära vän, försökte Malénskan säga, det finns ändå en Gud, en god och rättvis Gud.

— Rättvis! Jaså rättvis! Viholmskan skrattade hemskt mellan gråten. Tant Malén är lika grym som segerherrarna.

Viholmskan klämde händerna hårt om sitt huvud och gick högljutt klagande åter ned i tvättstugan.

Nåderike Gud, bad Malénskan åter mitt under arbetet, upplys mitt hjärta och min tunga, så att jag kunde tala till dem i deras bedrövelse.

— Tant Malén, tant Malén, skrek och grät i detsamma en av Virtas ungar från fönstret i källarvåningen. Katten åt opp min enda strömming.

— Kors i jess, jag kommer strax, ropade Malénskan.

Men hon kastade blicken då och då upp mot Brinks fönster. Och hon såg Ragna gå av och an på golvet, med ansiktet dolt i händerna.

När solen gick ned göts ett glödande purpursken över gränderna. Det blänkte som eld ur fönsterrutorna, och vattenpölen vid fabriksbacken såg djup och frisk ut som en skogsbäck.

Grändernas trasiga ungar hade redan lämnat denna trolldjö till natten, och en underbar farkost stod stilla på vattnet.

Ett ungt lövträd, instucket i en plankan var skeppets enkla byggnad.

På marken spirade redan maskrosorna, och en rentvättad arbetarblus låg utbredd bland ogräset, där den glömts av någon tvätterska sen torkningen.

Här gick emellertid nu en finhyllt vandrande från staden. Det var Eskil.

Med sin smala käpp sköt han undan arbetarblusen, som rakt höll på att råka under hans fötter. Han gick där glad och trött efter mödor, segrar och glänsande

parader och sökte sig nu fram till liljan han en gång funnit på sophögen, till lammet bland ulvarna, till Ragna Brink i Gökungens gränd.

Han tog vägen genom granngårdens brandgång och knackade lätt på Ragnas kammarfönster.

I stället för den älskades ansikte, som han nu med klappande hjärta väntade att få skåda, visade skomakar Brink sin skäggiga nuna.

Surmulet såg han ned på den främmande, han höll ju redan på att bädda sin utdragssoffa i förrummet, men hade råkat höra knackningen på kammarfönstret.

— För fargin, hittar ni inte dörren på andra sidan, brummade Brink, jag har ta mej fan fått nog av tiaterstycken i mitt hus. För resten är flickan ute och friskar opp sej i kvällsluften. Bäst att söka henne uppe på berget eller därborta vid fabriksbacken, där smörblommorna växer.

Brink drog till fönstret, så rutorna skrällde, och han gick bort och fortsatte att bädda.

Eskil, som inte hunnit yttra ett ord, tryckte den smala käppens silverkrycka

halvt betänksamt mot läpparna, sköt hatten i nacken och började styra sina steg upp mot berget.

Där borta på andra sidan berget såg han redan något ljusst skymta bland videbuskarna.

Strax ändrade han kurs och tog i hastiga steg genvägen om berget. Och där, där såg han den ljusa skymten igen. Och det var Ragna. Och det var Ragna, Ragna!

Han tog hatten i hand och började springa. Det var inte långt till videbuskarna, och ett tu tre var han där. Han sökte, han såg hit och dit och in bland buskarna. Men Ragna var borta, borta, borta redan, den lättfotade.

Men nu, där skymtade hon ju redan uppe på berget. Kvällssolen sken som eld och guld på hennes klänning. Den lättfotade!

Eskil ropade henne högt vid namn och sprang uppför berget.

Men när han var uppe på toppen, var Ragna redan nere i dalen på andra sidan, och när han var nere i dalen, skymtade hon redan fram bland videbuskarna.

Han ropade och besvor henne att stanna,

han rusade till videbuskarna, men upphann henne inte.

Hon var försvunnen.

Eskil tryckte hatten på sitt unga, ljusa huvud och betänkte sig en stund. En helt annan taktik var kanske bättre, eftersom det roade henne att skämta.

Och han började småvissla och styrde kosan ut mot stora allfarvägen. Och nu såg han varken åt höger eller åt vänster, där han gick fram.

Men bland smörblommorna i fabriksbacken slog Ragna sig ned för ett ögonblick. Flämtande såg hon sig omkring åt alla håll. Och när hon nu såg Eskil styra ut mot vägen, slog hon sig lugnad ned bland ogräset invid vattenpölen. Så hon sprungit, som för livet, hjärtat bultade likt en järnhammare i bröstet, och slagen kändes ända ut i tinningarna.

Men hon måste, hon måste, om det så gällde att springa ända till världens ända. Mötte hon honom, då kunde det vara förbi med den fasta föresatsen att förneka sin kärlek. Hon fruktade för sin egen svaghet.

I morgon skulle Eskil emellertid få mot-

taga förklaringen. Skrivelsen var redan sammanställd.

Ragna tog upp ett papper ur barmen och genomläste det ännu en gång.

Till den, jag älskat.

Alla mina bröder äro döda.
Jalle stupade. Axel dog i fånglägret. Många tunga nätter låg han på asfaltgolvet, med en tegelsten till huvudkudde. Han var svag, han orkade inte. Men slutligen: Man sköt ihjäl Hannes.

Den segrande överheten sköt ned honom som en hund. Men han var inte en hund. Han var en broder.

Jag hatar ingen, men jag älskar inte längre den segrande överheten. Jag älskar inte längre segerherrarna. Jag älskar inte längre dig.

Ragna vek långsamt ihop papperet och gömde det.

Vem tvang henne att skriva detta? Det var inte de döda, de fordrade intet, de sade intet. Deras tystnad gav henne frihet att välja. Men denna frihet tvang henne att välja förnekelsen. Jag älskar dig inte längre: Vilken lögn, vilken bitter lögn.

Ragna satt länge och såg på den underbara farkosten, som stod alldeles stilla mitt på den klara vattenpölen. Vilka stolta färder hade inte också hon gjort på denna härliga sjö.

Det var en gång, då hon fick bestämma målet för färden, och det skulle bära av ända till det heliga landet, dit tant Malén sagt, att mor for när hon dog. Men lövskeppet kantade på färden, och alle man hamnade ner i dyn. Man blev svart och smutsig som en morian, man hostade och spottade, men lövskeppet sattes i stånd på nytt. Och Jalle ändrade resans mål efter sitt sinne, och han styrde kosan rakt fram till indianernas rike. Och den som vågade kivas ombord, skulle ges åt rödskinden att ätas upp.

Men man höll sig vid liv ändå i alla faror.

Med groblad och allehanda växter plåstrade bröderna sina fötter, när de trampat på glas och spikar, och de visste, att ett blad av lönträdet med spott på var balsam og för ett blödande knä. De visste råd för allt, de trodde allt, de hoppades allt. De blev aldrig riktigt gamla. De äro redan döda.

Det skymde för Ragnas ögon. Som genom ett dimmigt fönster såg hon en ensam, solgul blomma stå invid vattenpölens rand.

Det var *Ranunculus acris*, som drack så förnöjt och stilla, som ur skogsbäckens finaste skum.

Så förnöjt och stilla.

Ragna strök dimman från ögonen och gick hem till sin far i Gökungens gränd.

*

Fader Brink hade ännu inte lagt sig. Han satt i skymningen vid det öppna fönstret och väntade på dottern, medan Malénskan satt utanför på en upp och nedvänd bykså vid förstuväggen.

Malénskan satt och vilade sina trötta leder, och hon pratade med detsamma litet med Brink.

Virtaskan var sen eftermiddagen på fötter igen efter sjukdomen, så att Malénskan nu fick vila litet och rå om sig själv. Det hade varit så besynnerligt med Virtaskan. Det var inte alls att tala med henne om Guds nåd, nej inte, fastän hon låg där med döden för ögonen. När hon såg upp mellan feberanfallen och från sin bädd såg en flick av himlen genom fönsterrutan, då knöt hon nävarna och svor på, att hon ännu skulle stiga upp från sjukbädden. Och hon yrade om Virtas sista ord till henne, när han gick hemifrån. Hon måste leva, leva, det hjälpte ej annat. Sönerna sku fostras opp, såsom Virtas sista ord bjöd.

Och upp steg hon. På darrande knän ledde hon sig fram längs sänggaveln till skåpet, där kjolen fanns och klädde sig. Och det var inte att tala varken fult eller grant med henne.

— Jo si, hon är en käring med finsk sisu, hon, tyckte Brink endast.

Brink hade emellertid sina egna tunga funderingar, men han hade undvikit att nämna ett ord om de döda sönerna till Malénskan. Och Malénskan tyckte också, att

det kanske var bättre att ej vidröra det brännande såret.

Men fader Brinks hjärta var ändå för överfullt. — Det går bara inte ur mej det där med Hannes, sade han.

— Det vet man, det vet man. Men vad säger Ragna?

— Hon lovar fara till Amerika och säger, att hon inte mer har något fädernesland. — Och lite på det viset känns det.

— Det begriper man. Och Gud bivare en för att bli hatisk här ännu på gamla dagar, men nog rör det en människas innersta så besynnerligt, när överheten, som man högaktat i hela sin levnads tid, kan döda unga, friska liv.

— Jo jo, Fredrika, det är ont om Herrar, det finns bara segerherrar.

Medan Brink och Malénskan så sutto och talade i den stilla vårkvällen, steg Ragna in genom hemgårdens port.

Hon gick så tyst på den gräsbevuxna gårdsplanen, att Malénskan inte visste något, förrän Ragna häftigt omfamnade henne och borrade pannan mot hennes bröst.

— Kors i jess! Den upp och nedvända

byksån höll på att kantra. — Kära barn, kära barn.

— Seså, håll dej morsk nu bara, min flicka, det är slut med tiaterstyckena nu i vårt hus, sade Brink.

Ragna drog sig stramt tillbaka.

— Ragna ska väl snart sätta foten under eget bord, och då glömmer hon och får annat att tänka på, sade Malénskan tröstande.

Men nu lyfte Ragna på huvudet. — Huru kan tant Malén tro, att jag glömmer, sade hon stött. Jag glömmer aldrig. Och därför har jag nu provat saken inför mig själv och vet, att jag aldrig kan stå brud med någon ur segerherrarnas läger.

Ragnas ögon lyste djupa och rena i kvällsskymningen.

— Kors i jess, käraste barn, har du nu också fått av det politikiska giftet i ditt huvud. Ungdomen är ändå konstbesynnerlig med sina idéer. Du offrar ju din lycka, kära barn. Och du förspiller ju den fina, goda gossens lycka. Vad säger ditt hjärta därtill?

— Tant Malén, sade Ragna sakta. Jag har gråtit mycket. Men jag känner, att vi alla måste offra något för allt det blod som flutit.

— Är det så konstbesynnerligt, sade Malénskan begrundande. Men jag kan ändå inte begripa annat, än att livet skall ha sin gång. — Men vad säger far till saken?

— Vad min tanke i saken biträffar, sade Brink, så tycker jag, att det är tämmeligen onödigt för Ragna att stylta opp sej på konstiga idéer. Men saken är ju fri för Ragna, att göra som henne lyster.

— Jag måste göra det, som min frihet tvingar mig till, viskade Ragna endast.

— Nåja, min flicka, sade Brink, så far vi till Amerika då, eller också sitter vi kvar här i Gökungens gränd såsom främlingar i vårt fosterland och syr guldbroderier och pliggar klackar som förut. Vi får nu se.

Malénskan reste sig från sin plats på byksån. Hon hade vilat så länge, att lederna styvnat. Hon gned sig litet om knäna och klämde om de knakande armarna.

— Gunatt nu, gott folk, sade hon. — Och Gud vare tack och lov, för att ni ändå inte blivit hatiska. Men vi läser ju också i Skriften: »Bivaren framför allt annat edert hjärta, ty därifrån utgår livet.» — Gunatt, gott folk.

Malénskan klinkade bort till trädgårds-

planket, där blöjor och trasor ännu fanns att bärga in till natten. Hon vred till nyckeln i vattenkranen, som lämnats att smårinna. Hon slog vattnet ur Heinoskans träbalja och gömde den under syrenbuskarna för att ingen tjuv skulle hitta den under natten. Sen tittade hon ännu in under skjulet och såg efter, huru formannens tackor och de två små lammen hade det ställt för sig.

Men där var väl bäddat, och hela skjulet doftade av ren halm och torkat björklöv. Och Malénskan stängde strax fällan igen, och tyst som tomten gick hon slutligen in till sig.

Också Brink hade stängt fönstret och nu var det alldeles tyst i den lilla gården.

SIGRID BACKMAN

Vindspel	1913
Hälleberget och kavaljeren	1914
Guds barn	1916
Enda sonen	1917
Ålandsjungfrun	1919
Familjen Brinks öden	1922

9. skönl. 1.

Backman

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9662

X

